

Att konsumera lycka

En socialpsykologisk kandidatuppsats om synen och positioneringen
av lycka i det moderna konsumtionsamhället

Mälardalens Högskola
Kurs: Socialpsykologi 61-90
Kurskod: SOA300
Akademi: HST
Datum: 2010-06-11
Författare: Jon Wennerström

Handledare: Lennart Carlsson
Examinator: Mekuria Bulcha

Sammanfattning

Det moderna konsumtionssamhället är en konstant föränderlig och komplex social organism inom vilken dess individer verkar och påverkar. Denna uppsats målsättning är att kritiskt granska den inverkan tv-mediets utbud har för inverkan på individen och dess förhållande till lycka. Med denna uppsats önskar författaren i slutändan väcka en tanke hos läsaren att reflektera över vad de media som existerar inom konsumtionssamhället förmedlar till individen.

Detta är en kvalitativ uppsats som nyttjat Faircloughs kritiska diskursanalys och då specifikt dennes tredimensionella modell för att observera och kritiskt granska flertalet olika program inom tv-mediet. Fokus i denna uppsats ligger på tv-mediets inverkan på individens identitetsskapande och förhållande samt definition utav lycka. Författaren har använt sig utav socialkonstruktionismen som teoretisk och begreppslig referensram och primärt då begreppet diskurs. Urvalet skedde genom att program med en tydlig diskursiv maktbalans valdes ut, dessa observerades och analyserades sedan med målsättningen att klargöra vilka diskursiva ramverk som blir tydliga. Det är dessa ramverk som är grundkärnan i uppsatsen och ur vilka förhållandet och definitionen utav lycka klargörs.

De resultat som växer fram i uppsatsen är att den diskursiva uppfattningen av vad som konstituerar lycka och individernas förhållande till det är direkt knutet till konsumtionsprocessen. Den diskursiva maktstrukturen i det moderna konsumtionssamhället förutsätter att vi konsumerar för att kunna finna lycka men det är i slutändan en flyktig lycka. Samtidigt väcks i slutändan även frågor vad gäller individualismen i samhället och individens position i samhällets maktstruktur.

Nyckelord: Konsumtion, lycka, socialkonstruktionism, kritisk diskursanalys.

Förord	4
1. Inledning	5
1.2 Syfte	6
1.3 Frågeställning	6
1.4 Disposition	6
2. Tidigare forskning	8
2.1.1 Sammanfattning	11
3. Teoretisk och begreppslig referensram.....	12
3.1 Social konstruktionism.....	12
3.1.1 Sammanfattning	13
3.2 Diskurs	13
3.3 Den sociala konstruktionen av den moderna konsumenten	14
3.3.1 Identitetsskapande i produktionssamhället.....	14
3.3.2 Från produktionssamhälle till konsumtionssamhälle	15
3.3.3 Identitetsskapande i ett konsumtionssamhälle.....	16
3.3.4 Sammanfattning	17
4. Metod.....	18
4.1 Kritisk diskursanalys.....	18
4.2 Faircloughs modell.....	18
4.2.1 Text	19
4.2.2 Diskursiv praktik.....	20
4.2.3 Social praktik	21
5. Resultat	22
5.1 Urval	22
5.2 Textanalys	23
5.2.1 Transivitet.....	24
5.2.2 Modalitet.....	25
5.3 Diskursiv praktik	26
5.3.1 Intertextualitet.....	28
5.3.2 Interdiskursivitet	29
5.4 Social praktik.....	29
5.4.1 Kommentar	30
5.4.2 Redovisning av social praktik.....	30
6. Diskussion	33
6.1 I anknytning till problemformulering	33
6.2 Syfte	33
6.3 Tidigare forskning.....	34
6.4 Resultat kopplat till teoretisk och begreppslig referensram	34
6.5 Problematik och kritik.....	34
6.6 Sammanfattning	35
Litteraturlista.....	36

Förord

Denna uppsats växte fram ur en önskan att försöka öka förståelsen för samhället och med hjälp av ett socialkonstruktivistiskt perspektiv och Faircloughs kritiska diskursanalys försöka öka förståelsen för Zygmunt Baumans teorier om det moderna konsumtionssamhället och dess inverkan på identitetsskapande och individens förhållande till lycka.

Denna uppsats kommer därmed genom att försöka följa en röd tråd först presentera en frågeställning erbjuda läsaren ett urval av den tidigare forskning jag som författare funnit inom området och de teorier som Bauman skapat vad gäller uppkomsten, utformningen och vad som konstituerar ett konsumtionssamhälle, en konsument och en problematisering av begreppet lycka. Därefter en genomgång och beskrivning av det socialkonstruktivistiska perspektivet följt av detsamma vad gäller Faircloughs kritiska diskursanalys.

1. Inledning

Det som väckte önskan om att skriva en uppsats som kritiskt granskade dagens konsumtionssamhälle och dess förhållande till lycka var till en början väldigt ogripbart för min egen del. Det var ett hopkok av egna observationer av det samhälle vi lever i och vad det förmedlade för bilder, uppmaningar och vad det presenterade som attraktiva och eftersträvansvärda egenskaper. Detta skapade tanken att nåstans försöka reda ut, förklara och öka förståelsen för det samhälle vi idag lever i och vårt förhållande till lycka.

Det första uppslaget till denna uppsats inriktade sig på en i sin enkelhet djupt komplicerad fråga, vart tog lyckan vägen? Det jag undrade med detta var, hur definieras lycka i ett konsumtionssamhälle? Hur talar vi om lycka och vad gör vi för att vara lyckliga? Jag märkte när jag började denna uppsats att lycka som ett tillstånd sällan benämndes, det var nästan alltid knutet till en fysisk vara eller en tjänst som vi konsumerade. Jag började här även urskönja att lycka inom konsumtionssamhällets ramar om än mer som en bieffekt verkade knutet till vår identitet och vår konsumtion av identiteter.

Min frågeställning förändrades därmed under min skrivandeprocess och fokus hamnade på identiteter och lycka vart en underliggande fråga som följde med.

Anledningen till att jag finner det av värde att skriva om detta utöver mina personliga skäl är att det enligt min uppfattning ofta pratas både i allmänhet och i medier om hur mycket sämre individer verkar må i vårt samhälle och hur vi får allt svårare att hantera vardagliga problem och kriser.

Det har debatterats flitigt om vad det kan bero på och allt från att vi blivit mjäsigare till att det är samhällets individhets som skall ligga till grund har erbjudits som svar. I en artikel gällandes problemet med att allt fler söker till akutpsykiatri på grund utav vardagliga problem i Svenska Dagbladet kommenterade överläkare Ola Gäfvert det hela så här ”*De har svårt att inse att livskriser är en naturlig del av livet. De tappar fotfästet och tror att de ska gå under.*”¹ Det är här i jag vill påstå att värdet med denna undersökning ligger, att försöka skapa en förståelse för dessa problem och vad de kan tänkas bero på.

Vad är då lycka? Hur förklarar och beskriver vi detta begrepp? Är det en känsla, en sinnesnärvaro eller hur vi förhåller oss till vår omvärld?

När Bauman talar om det beskriver han det som en form av tillfredsställelse, vi erhåller på något vis ett objekt eller subjekt vi åtrått eller begär men konsumerar det omgående och det tillfredställer oss snart inte längre och vi måste söka och jaga något nytt². Bauman argumenterar med Sigmund Freud som stöd att det inte finns något som vi kan kalla ett tillstånd av lycka, där vi inte längre begär och jagar efter nästa korta stund av lycka och det är detta som blir den tysta kärnan av denna uppsats och som driver mig att skriva den. Erbjuder konsumtionssamhället likt knarklangare till sina missbrukande kunder verkligen inget annat än korta tillfälliga stunder av eufori som vi kan kalla lycka. Döljer sig ingen djupare form av lycka i det hav av diskurser och text som konstituerar vårt konsumtionssamhälle?

Däremot kommer jag inte i denna uppsats allt för djupt problematisera begreppet lycka då detta är en enorm fråga i sig som mänskligheten brottats med sedan Aristoteles tid. Därmed vill jag klargöra att jag med detta arbete ej önskar redogöra för lyckoforskningen utan jag lutar mig istället emot den mot konsumtionssamhället riktade lyckodiskussion som främst Bauman för i sina böcker ”Arbete, konsumtion och den nya fattigdomen” samt

¹ Svenska dagbladet. 21 April. 2008

² Bauman, Zygmunt Arbete, konsumtion och den nya fattigdomen 1998 Daidalos s 42

”Konsumtionsliv”. Denna avgränsning gör jag då Bauman redan fokuserar på och problematiserar lycka och dess existens i det moderna konsumtionssamhället, därmed väljer jag även att begränsa mig till konsumtion och lycka som det framträder i tv-mediet i dag, något som även Bauman berör i sin sociologiska teori.

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka det moderna konsumtionssamhällets sociala yttringar vilket i denna uppsats representeras av tv-mediets olika utbud och dess förhållande till identitetsskapande, konsumtion och i slutändan individens förhållande till lycka.

Jag vill med hjälp av det socialkonstruktionistiska perspektivet undersöka det Zygmunt Bauman kallar det moderna konsumtionssamhället och dess definition och förhållande till lycka. Detta hoppas jag kunna göra genom att analysera de textuella källor som i detta fall representeras av olika tv-program med Norman Faircloughs kritiska diskursanalys med målet att undersöka om det existerar någon annan form av lycka än den sprungen ur konsumtion inom konsumtionsdiskursen och om det ens finns utrymme för det i dagens konsumtionssamhälle. Det jag hoppas kunna identifiera och problematisera är den diskursiva synen på lycka och hur vi positionerar och definierar lycka i det moderna konsumtionssamhället, samt vårt förhållande till vad vi ser som lycka.

1.3 Frågeställning

Avsikten med denna uppsats är att genom att studera en del av den mångfald av program som visas i svensk tv försöka förstå och förklara den eventuella påverkan den har på individens identitetsskapande och förhållande till lycka i det moderna konsumtionssamhället. Detta kommer jag att försöka göra genom att använda följande två frågeställningar.

Hur påverkar tv-mediets program individens identitetsskapande och hur är det knutet till lycka?

Hur påverkar det individualiserade konsumtionssamhälle vår definition och vårt förhållande till lycka?

1.4 Disposition

Strukturmässigt har jag valt att dela in denna uppsats i ett antal rubriker och underrubriker för att enklare kunna ge er som läsare en lättillgänglig översikt. I detta det första kapitlet erbjuder jag er som läsare en inledande förklaring till hur idén till denna uppsats växte fram och utkristalliserade sig, därefter kommer mitt syfte och min frågeställning.

Kapitlet som redogör för min tidigare forskning har jag delat upp i åtta stycken, vart och ett för varje artikel jag använt mig av. Jag erbjuder en sammanfattning av vad de olika artiklarna berättat samt reflektioner över vad de säger oss som läsare.

Det efter kommande kapitlet gäller teori och erbjuder en grundläggande genomgång av socialkonstruktionismen och vilka premisser den bygger på, utöver detta presenterar jag även Zygmunt Baumans teorier vad gäller vårt moderna konsumtionssamhälle då detta är den kompletterande teoretiska bakgrund med vilken jag kommer att försöka besvara min frågeställning. Därefter går jag igenom Norman Faircloughs tredimensionella kritiska diskursanalys vilket jag använder som mitt redskap för att analysera de texter och diskurser som är knutna till min frågeställning. Min resultatdel innehåller mina observationer och analyser utav mina textuella och diskursiva källor och slutligen min presentation av vad Fairclough kallar socialpraktik. Den innehåller inledningsvis även en kortare genomgång av den problematik jag stötte på under skrivandets gång. Avslutningsvis återfinns min avslutande diskussion som reflekterar över arbetets gång, de fynd jag erhöll, de problem jag stötte på och en diskussion vad gäller mina resultat.

2. Tidigare forskning

Konsumtionssamhället som begrepp, diskurs och fenomen är ett ämne som inte bara är relativt populärt att forska i men som även särskådas från många olika perspektiv, metoder och teorier. Detta anser jag leder till någonting positivt både för mig som författare av denna uppsats och för samhället i helhet. Det moderna konsumtionssamhället är i konstant förändring och därmed behöver även forskningen inom området konstant uppdateras och revideras.

Inledningsvis vill jag nämna Meira Weiss artikel ”The postmodern state and collective individualism” som belyser ett intressant fenomen i det moderna samhället och dess syn på kroppen. Hon gör en analys baserad på Foucaults teorier om den disciplinerade kroppen och dess fortsatta existens i det postmoderna samhället. Där kollektivismen var det som konstituerade det moderna samhället argumenterar hon att individualismen är vad som konstituerar det postmoderna samhället. Hon tar även upp en intressant tanke vad gäller övervakningen av den disciplinerade kroppen, där tidigare kyrkan idkade kontroll över samhällets individer har vi nu blivit fullständigt självövervakande. Där tidigare religiös askes eller medicinsk diet kontrollerade kroppen och bikten var dess yttersta form av underkastelse har vi nu en bild av idealkroppen som vi konstant bombarderas med och genom dieten bekänner vi våra synder och underkastar oss den diskursiva makten³.

I många avseenden är den rådande synen på det moderna samhällets konsumtionskultur att den växte fram ur det tidigare moderna produktionssamhället i början av 1900talet, denna syn är dock inte helt oemotsagd. Frank Trentmann påstår att detta sätt att se på konsumtionshistorien är ren fiktion, han argumenterar i sin artikel ”Crossing divides: Consumption and globalization in history” att konsumtion som vi ser den idag fanns i liknande varianter redan under 1700talet och det var fullständigt integrerat i den utvecklade världen under 1800talet. Denna period kan ses som ett marknadssamhälle och delade många likheter med vårt moderna konsumtionssamhälle. Han argumenterar att vi inte får bortse från denna historiska aspekt men att vi likväl måste vara medvetna om att det är en markant skillnad mot hur det ser ut i vårt moderna samhälle. Den globalisering som växt fram i vår värld är en del i denna förändring men kärnan till den lägger Trentmann hos konsumenten själv som i samband med samhällets utveckling genomgått en utveckling även denne. Som läsare får vi även ta del av hans syn på forskningens och samhällets syn på konsumtion och konsumenten och hur de tillsammans målar en allt mörkare bild av detta ju närmre vår nutid fokus ligger⁴.

Mot slutet av 1800talet hade vårt samhälle utvecklats från ett marknadssamhälle till ett produktionssamhälle där industrierna hade utvecklat förmågan att massproducera produkter till en väntande marknad, problemet var dock enligt Shankars, Whittaker och Fitchetts artikel ”Heaven knows I’m miserable now” att produktionen vida översteg konsumtionen. För att massproduktion skulle fungera var de i behov av masskonsumtion och fokus lades på att lära arbetarna att konsumera utöver sina praktiska och materialistiska behov.

Mellan 1890 och 1920talet skedde därmed en planerad omorganisering av det amerikanska samhället på en ekonomiskt, politiskt och byråkratisk nivå med målet att skapa ett samhälle baserat på sin förmåga att konsumera. I och med detta argumenterar Shankars, Whittaker och

³ Meira Z. Weiss, “The postmodern state and collective individualism.” *The social science journal* 40. 2003

⁴ Frank Trentmann, “Crossing divides: Consumption and globalization in history.” *Journal of consumer culture*. 9. 2009

Fitchett att konsumtionssamhället inte växte fram på naturlig väg utan att det skapades utav en styrande elit som kultiverade en inställning i samhället att det enda sättet att uppnå ett gott liv var genom materialistisk konsumtion. Problematiken därefter låg i att den breda massan vars konsumtion samhället var beroende utav inte såg ett behov att konsumera i samma utsträckning som industrin producerade. Masskonsumtion som vi känner till den i dagens samhälle skapades därmed genom skapandet av en ny form av mänskligt begär och manipulerandet utav densamma. I fronten för denna förändring i det framväxande moderna samhällets syn på konsumtion fanns Sigmund Freuds systerson Edward Bernays som med hjälp av sin morbrors psykoanalytiska teorier i många avseenden helt förändrade samhällets syn på flera delar av konsumtion. Det mest kända exemplet var när han i början av 20-talet organiserade en demonstration där unga suffragetter offentligt tände cigaretter och kallade dem för sina frihetsfacklor. Under 20-talet var det fortfarande tabu för kvinnor att röka och vad Bernays gjorde var att koppla samman rökandet av cigaretter med frihet vilket ledde till att det sociala tabut som var knutet till att kvinnor rökte försvann⁵.

Denna föreställning av frihet knuten till det moderna konsumtionssamhället är inte utan sin egen problematik. Vår syn på frihet och vad som symboliserar frihet är inte alltid densamma och det kan även när vi erhåller de symboler eller artefakter vi som människor anknutit till frihet visa sig att med dem följer en ny form av förtryck. Detta är något som Margit Keller undersöker i sin artikel "Calling for freedom" som tittar på den frihetsprocess som kom att växa fram i Estland när det forna Sovjetblocket rasade. I denna artikel argumenterar hon att det som sågs som frihet och vägen till lycka i västvärldens konsumtionssamhälle i de forna öststaterna inledningsvis skapade det motsatta. När individen tvingades lämna den säkerhet och samhörighet som staten hade erbjudit skapade det hos många en känsla av förvirring och ensamhet, individerna uppfattade sig själva som betydelselösa och maktlösa i det nya samhället de levde i. Den tidigare påtvingade kopplingen till staten erbjöd en säkerhet och känsla av tillhörighet som nu abrupt slitits ifrån individerna. I det för estländarna nya konsumtionssamhället erbjöds en frihet att välja men det var för många samtidigt en frihet de inte hade råd med, de fick se de val de kunde få göra men erbjöds inte tillgångarna att kunna göra dem och detta födde hos många en känsla av osäkerhet och mindrevärde.

Fortsättningsvis argumenterar Margit Keller att förmågan att kunna konsumera nya produkter ej baserat på nya produkters överlägsenhet utan dess förmåga att belysa konsumentens framgång har blivit vad vi i konsumtionssamhället bedömer andra människors framgångar utefter. Vår identitet, hur vi ser på oss själva och hur andra ser på oss samt bemöter oss är därmed direkt knutet till vår förmåga att kunna konsumera⁶. Vår frihet existerar inom konsumtionssamhällets ramar av valfrihet men vi har inte friheten att ställa oss utanför dem.

En liknande tanke återfinns vi i Cassandra Phoenix och Andrew Sparks artikel "Athletic bodies and aging in context", de argumenterar där i att vår egen uppfattning om vår ålder och vår åldrandeprocess är dikterad av hur vi uppfattar konsumtionssamhällets diskursiva bild av åldrande och ålder. De argumenterar i denna artikel att alla former av identitet är relationsbundna, den definieras och upprätthålls utifrån individens förhållande till den sociala kontexten och gränsen mellan individen och den sociala kontexten är diffus och det därmed blir svårt att separera individen från den sociala kontexten. Fortsättningsvis argumenterar de att i skapandet och upprätthållandet av vår identitet och självbild använder vi oss utav de identitetsmodeller vi finner omkring oss i den kulturella och sociala kontext inom vilken vi befinner oss. Dessa modeller kan leda till positiva förhöjningar av våra liv men kan likväl

⁵ Shankar. Avi, Whittaker. Julie, Fitchett. James. "Heaven knows I'm miserable now." *Marketing Theory* 6. 2006

⁶ Keller. Margit. "Freedom Calling: Telephony, mobility and consumption in post-socialist Estonia." *European journal of cultural studies*. 8. 2005

tvärtom vara destruktiva, vår identitet och självbild är därmed socialt konstruerade och centralt i denna konstruktion är de berättelser, narrativ, bilder, ikoner och så vidare som vi presenteras för i våra dagliga liv⁷. Intressant när vi betänker detta är att majoriteten av de modeller vi presenteras för kommer ur berättelser vi får ta del av genom en marknadsstyrd mediamaskin.

Just denna positionering av individen och dess syn på sig själv inte längre som arbetare eller medborgare utan primärt som konsument är centralt i Yannis Gabriel och Tim Langs artikel ”New faces and masks of today’s consumer”. De argumenterar att synen på konsumenten är paradoxal, å ena sidan ses och omtalas konsumenten som den absoluta makthavaren och friheten att välja ger konsumenten förmågan att påverka produktionen och i förlängningen har de därmed makten att påverka den globala miljön, vår arts och vår planets framtid. Summan av detta blir att det är vi som konsumenter som väljer om vi vill fortsätta utrota andra arter och förstöra den planet vi bor på. Dock omtalas konsumenten samtidigt som en vek, lättmanipulerad och passiv varelse som endast är en pjäs i det globala ekonomiska nätverket som styr den, konsumenten är fri att välja men endast mellan de erbjudanden som producenterna presenterar för denne. Samtidigt argumenterar de bedöms vår individuella framgång och lycka utefter hur framgångsrika vi är som konsumenter och nästan alltid med fokus på kvantitet. Konsumtion som aktivitet är därmed vad vi bedöms utifrån och även vad som skapar våra sociala relationer, vår identitet, vår varseblivning och därmed den diskurs inom vilken vi verkar. Det intressanta med detta är då om och hur vi kan komma att se och agera utanför diskursens ramar och hur detta påverkar vår syn på frihet⁸.

Bente Halkier tar i sin artikel ”Consuming Ambivalences, consumer handling of enviromentally risks in food” ett intressant fenomen när det kommer till konsumentens valfrihet och hur detta hanteras av makthavare. Konsumtionens valfrihet har argumenterar hon lett till att makthavare försöker överlåta hela ansvaret för konsumtionens baksidor på konsumenten. Då synen hos makthavare på exempelvis de miljöproblem som konsumtionen medför lägger skulden på och ansvaret att finna en lösning på problemet hos konsumenterna argumenterar Bente Halkier att makthavare dels bortser från konsumenternas ambivalens men även påtvingar konsumenterna kravet att lösa sociala problem. Makthavarna ifrån säger sig därmed det ansvar deras position och arbete medför och påtvingar sina egna väljare att lösa de problem de blivit förtroendevalda till att göra. Därmed blir samhällets sociala ambivalens konsumentens egna personliga problem och ansvaret att åtgärda det likaså. I vårt moderna konsumtionssamhälle har därmed konsumenten i sin valfrihet även fått axla de sociala effekterna utav det⁹.

Att konsumtion och konsumism kan ses ur olika perspektiv och därmed kan tillskrivas olika attribut är något som även Hossein Godazgar reflekterar över i sin artikel ”Islam versus consumerism and postmodernism in the context of Iran”. Han argumenterar inledningsvis att vi kan se konsumtion ur två perspektiv, det första är att det tillgodoser grundläggande behov så som mat, vatten och kläder vilket kallas en naturlig legitim konsumtion. Ur det andra perspektivet kan vi se konsumtion som en form av hedonism vars primära fokus är att tillgodose begär genom lyxartiklar och tjänster som ej fyller ett grundläggande behov. Här

⁷ Phoenix, Cassandra, Sparks, C. Andrew. “Athletic Bodies and aging in context: The narrative construction of experienced and anticipated selves in time.” *Journal of aging studies*. 22. 2008

⁸ Gabriel, Yannis, Lang, Tim. “New faces and new masks of today’s consumer.” *Journal of consumer culture*. 8. 2008

⁹ Halkier, Bente. “Consuming ambivalences: Consumer handling of enviromentally related risks in food.” *Journal of consumer culture*. 1. 2001

argumenterar Hossein Godazgar att den inledande formen av konsumtion både accepteras och förstås inom de flesta religiösa perspektiv men att den andra formen förutom att sakna en religiös legitimering även saknar en etisk. Han presenterar även ett intressant sätt att se på konsumtion i sig, häri påpekar han att synen på konsumtion i en Islamsk kontext har gott från att konsumtion är att äta till att konsumtion är en eld. Konsumtion kan därmed ses som något positivt när dess syfte är att erbjuda det bränsle som behövs för att upprätthålla den mänskliga lågans överlevnad. När däremot konsumtionens eld förbränner bränsle för att upprätthålla sådant som ses som att sakna eller ha väldigt litet värde är dess effekt destruktiv¹⁰. Här riskerar dock denna text att vandra in på allt för filosofiska aspekter men vad som är av intresse och bör betänkas är att konsumtion som fenomen innebär förbrukning och förgörelse av de varor som konsumeras och effekten av detta kan ses ur otaliga perspektiv allt från ekonomiska till moraliska som alla påverkar vårt globala samhälle.

Lycka är ett begrepp vi alla är bekanta med men det är samtidigt ett begrepp som innehåller stora skillnader från person till person och kultur till kultur. Torill Bull problematiserar i sin artikel "Hunting happiness or promoting health" begreppet och erbjuder i slutändan två olika definitioner utav vad lycka är och hur vi kan se på det. Bull talar i artikeln om Aristoteles begrepp eudemonism som idag till stor del ersatts av begreppet lycka (på engelska happiness) men påpekar en grundläggande skillnad i begreppen. Här argumenterar Bull att den moderna definitionen ser till att jaga ett välmående och den ena lustfyllda upplevelsen efter den andra något som ses som ett hedonistiskt förhållande till lycka. Detta sätter Bull i perspektiv mot det tidigare existerande eudemonistiska förhållandet till lycka, där lycka sågs som resultatet av människans "blommande", att göra och leva sitt liv väl. Vad Bull i slutändan erbjuder oss i sin artikel är en reflektion över hur vi kan se på begreppet lycka, antingen som en flyktig känsla ur ett hedonistiskt perspektiv eller som produkten av en moralisk och etisk existens och i det moderna konsumtionssamhället är det förstnämnda det dominanta¹¹

2.1.1 Sammanfattning

De artiklar som konstituerar den tidigare forskningen i denna uppsats målar upp en bild av konsumtionssamhället som ett samhälle definierat av sin valfrihet och den problematik denna påtvingade valfrihet medför. Vi är som individer fria att välja men bara inom de diskursiva ramar som utgör konsumtionssamhället, de argumenterar att denna frihet i det närmaste fångat oss i en kontrollfälla där vi övervakar oss själva och disciplinerar oss för att passa in i samhället. Vårt förhållande till lycka blir därmed lika problematiskt, det moderna konsumtionssamhällets diskursiva ramar lämnar inget utrymme för någon annan syn på lycka än att den är sprungen ur konsumtion och vi måste därmed förhålla oss därefter. Vår existens konstitueras utav en konstant jakt på en flyktig känsla av lycka som förbrukas i samma stund som den konsumeras och vi får aldrig tillfälle att finna en varaktig lycka.

¹⁰ Godazgar, Hossein. "Islam versus consumerism and postmodernism in the context of Iran." *Social compass*. 54. 2007

¹¹ Bull, Torill. "Hunting happiness or promoting health? Why positive psychology deserves a place in health promotion." *Promotion & Education* 15;34. 2008

3. Teoretisk och begreppslig referensram

Denna uppsats antar att det moderna konsumtionssamhället konstitueras utav en övergång från en produktionsdiskurs där individens arbete skapade en stor del av dess identitet till en konsumtionsdiskurs där individen är under en konstant påverkan av konsumtionssamhällets krafter och kommer därmed att försöka beskriva och förklara denna påverkan utifrån ett socialkonstruktionistiskt perspektiv. Utöver detta kommer jag hänvisa till Baumans teorier om det moderna konsumtionssamhället och hur individerna i det positioneras.

3.1 Social konstruktionism

Den social konstruktionistiska ansatsen bör enligt Vivien Burr ha sin bas i en eller flera utav fyra olika antaganden. Dessa måste utgöra en stabil del utav grunden för ens ansats för att den skall kunna ses som social konstruktionistisk

En kritisk hållning till vad som ses som självklar kunskap

Inom den sociala konstruktionismen menas med detta att vi måste ställa oss kritiska till allt det vi i vår sociala värld ser som självklart och detta sträcker sig även till vår bild av oss själva och hur vi observerar världen. Till skillnad från de positivistiska och empiristiska perspektiven uppmanas vi av social konstruktionismen att även se på detta med kritiska ögon och vara evigt vaksamma mot våra och andras antaganden om hur världen förefaller att se ut. Vi uppmanas därmed inom den sociala konstruktionismen att kritiskt överväga om våra observationer utav världen verkligen avslöjar dess natur för oss om våra kategoriseringar är de verkliga kategorierna eller våra egna. Med andra ord kan vi inte bara för att vi valt att kategorisera ett fenomen på ett visst vis anta att det finns något i fenomenet i sig som förutsätter denna kategorisering¹².

Historisk och kulturell specificitet

Den sociala konstruktionismen antar även att alla former av förståelser är knutna till en specifik historia och kultur, med detta menas att det vi idag ser som grundläggande antaganden vad gäller vår omvärld är bundna till vår specifika historia, sociala och ekonomiska disposition. Därmed är vår förståelse inte bara specifikt bunden till våra rådande premisser utan är även en produkt utav den, förståelse är därmed en specifik till en viss kultur och en specifik kulturell artefakt. Det vi uppmanas till inom den sociala konstruktionismen är alltså betänka att vårt sätt att förstå världen inte nödvändigtvis för oss närmre vad som kan uppfattas som sanningen än något annat vis¹³.

Kunskap upprätthålls genom sociala processer

Den sociala konstruktionismen anser därmed att vår förståelse för världen inte kommer från observationen utav världen som den är utan att vi själva skapar den. Genom våra dagliga samspel med varandra i vårt sociala liv skapar vi vår gemensamma förståelse, därmed är alla former av socialt samspel av intresse för social konstruktionisten med speciellt intresse för vårt språk. Det är genom vårt språk och vår interaktion med varandra som vi skapar en delad och gemensamt accepterad form av kunskap¹⁴. Därmed måste vi beakta att vad vi ser som

¹² Burr, Vivien. *Social Constructionism*, Second edition. 2003, Routledge. s 3

¹³ Ibid. s 4

¹⁴ Ibid. s 4

sanning inte bara uppvisar historiska och kulturella skillnader utan även är produkt utav de sociala processer som vi konstant interagerar i och inte kommer ur objektiva observationer utav världen.

Kunskap och social aktion är sammanknuten

Dessa gemensamt skapade former av förståelse kan därmed ta otaliga former och därmed existerar lika otaliga former av socialt konstruerade förståelser för hur vi uppfattar och agerar i världen. Var och en av dessa skilda konstruktioner för enligt den sociala konstruktionismen därmed även med sig en viss form av agerande från de individer som delar den. Våra konstruerade förståelser för världen för därmed med sig specifika maktstrukturer och avgör vad som är acceptabelt beteende samt vad som är tillåtet för vilka att göra. Låt mig här hänvisa till vår syn på psykiskt sjuka, vad de har för ansvar och vad vi som anses friska kan göra gentemot dem har bara under 1900talet genomgått en enorm förändring. Detta är knutet till hur vår förståelse för dem och deras åkomma har förändrats¹⁵.

Kritik

Den sociala konstruktionismens existens är paradoxal, den förenas i sin kritik av den konventionella psykologin men är samtidigt i ett närmast symbiotiskt behov utav den konventionella psykologin och dess teorier. Detta argumenterar Burr skapar en spänning när det kommer till den sociala konstruktionismens förmåga att kunna skapa egna teorier och forskningsmetodiker, istället förvisas den sociala konstruktionismen till att envetet försöka angripa den konventionella psykologin från dess egna utkanter¹⁶.

3.1.1 Sammanfattning

Att studera det moderna konsumtionssamhället ur en social konstruktionistisk ansats leder till att vi måste ifrågasätta den värld vi idag lever och agerar i och det som ses som sant och självklart i den. Vi har redan i den tidigare forskningen börjat få ta del av den mångfacetterade verklighet som skapar och upprätthåller det moderna konsumtionssamhället och använder vi det social konstruktionistiska perspektivet för att försöka öka vår förståelse för

3.2 Diskurs

Begreppet diskurs har blivit ett allt mer använt begrepp som dyker upp allt oftare även utanför den akademiska arenan. Men Winther, Jørgensen och Phillips antyder att begreppet inte alla gånger är så definierat och att begreppet i sig därmed blivit ett begrepp som saknat klar innebörd i dess vardagliga användning. Tyvärr råder det inte heller en fullständighet inom den vetenskapliga världen om vad begreppet diskurs innebär, det har blivit ett begrepp som florerar inom många olika vetenskapliga ansatser, alla med olika åsikter och önskan att göra det till sitt. Den för närvarande rådande förklaringen lyder dock ”Diskurs är ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)”¹⁷.

Inom den sociala konstruktionismen ses diskurs som en institutionaliserad syn på världen som kontrollerar inte bara vad vi kan säga och göra utan vad som kan sägas och göras om och

¹⁵ Ibid. s 5

¹⁶ Ibid. s 20

¹⁷ Winther Jørgensen. Philips. Diskursanalys som teori och metod 2000 Studentlitteratur s 7

emot oss. Diskurs inom social konstruktionismens perspektiv avser alltså inte bara vårt språk och dess yttringar utan även den praktik den skapar och dess kausala verkan gentemot varandra. Vad som menas med diskurs inom detta perspektiv är alltså alla former av att skapa mening och förståelse vad gäller en specifik händelse eller ett specifikt fenomen. Med begreppet diskurs menar det social konstruktionistiska perspektivet alltså hur något eller någon beskrivs, vilken sanning som tillskrivs den eller dem, i vilket ljus de ställs.

Förenklat kan vi jämföra diskurs med synvinkel, beroende på hur en specifik händelse, person, historia och så vidare framställs så påverkas och fastslås hur vi uppfattar den, vad vi anser om den och vad vi kan säga om den. Burr citerar Foucaults beskrivning av diskurser genom ett enkelt uttalande ”practices which form the objects of which they speak” fritt översatt är diskurser därmed de praktiker som formar de objekt vilka de talar om.

Det är här vi måste bli medvetna om hur omslutande begreppet diskurs är, allt socialt som är knutet till vår existens påverkar hur vi uppfattar vår omvärld och hur vi kommer att påverka den¹⁸. Foucault själv menade att diskursen knyter oss samman med vissa former av yttrande, agerande och friheter och förbjuder oss från andra helt beroende på vart vi var placerade och agerade inom diskursen. Vissa former av uttryck och beteende är acceptabelt för vissa individer inom diskursen men helt otänkbar för andra¹⁹.

3.3 Den sociala konstruktionen av den moderna konsumenten

Det har blivit en självklarhet att benämna vårt samhälle som ett konsumtionssamhälle men vad menas med ett konsumtionssamhälle och ur vilken historisk kontext har det vuxit fram? För att försöka skapa en förståelse för vårt moderna konsumtionssamhälle och dess yttringar har jag valt att vända mig till Zygmunt Baumans teorier. För att kunna skapa oss en förståelse för individens skapande av identitet i dagens samhälle måste skapa oss en förståelse för hur vårt samhälle har och fortfarande förändras samt vilken grund det byggts upp på. Vad konstituerar då ett konsumtionssamhälle? Bauman anser att i alla former av samhällen så är vi tvungna att konsumera på samma vis som vi under hela vår existens producerat, det som ligger till grunden för att vi kallar vårt moderna samhälle för ett konsumtionssamhälle är att det är vårt primära engagemang, av samma anledning kallas det tidigare samhället för ett produktionssamhälle, produktion var medborgarnas primära engagemang²⁰. Den sociala konstruktionen som begrepp kan hjälpa oss att förstå inte bara konsumtionssamhällets uppkomst och fortsatta existens utan även dess förmåga att vara ett så dominant förhållande till oss själva, varandra och vår omvärld.

3.3.1 Identitetsskapande i produktionssamhället

Vårt moderna konsumtionssamhälle är byggt på en grund av vårt tidigare produktionssamhälle, den disciplinering som kom att kallas arbetsetik är vad som ligger till grund för vad vi idag kan se som en konsumtionsetik. Under den period där vi som samhälle producerade sågs ett hårt arbete och en strikt arbetsetik i det närmaste som något spirituellt gott, det upphöjde arbetarens moraliska nivå såg till att avancera nationens rikedom och

¹⁸ Burr, Vivien. Social Constructionism, Second edition. 2003, Routledge. s 63-64

¹⁹ Foucault, Michel. Diskursens ordning. 1993 Brutus Östlings Bokförlag .s 30-32

²⁰ Bauman, Zygmunt Arbete, konsumtion och den nya fattigdomen 1998 Daidalos s 39-41

intressen²¹. Men på en individuell nivå var arbetet så mycket mer för den enskilde arbetaren, det var arbetet och individens position på sin arbetsplats som kom att vara den primära faktorn i skapandet av deras identitet, individen var både sin position och sitt yrke och det styrde inte bara identitetsskapandet utan även dess sociala position och status. Yrket och karriären inom det vart måttstocken för om individen var framgångsrik eller ej och det var källan till den individens självuppfattning. Arbetet kom att styra hela individens identitetsskapande och vara den grund på vilket hela individens liv kom att byggas och genomsyrade allt från levnadsförhållanden till det sociala livet och dess rutiner, arbetet var solen runt vilket allt annat cirkulerade²². Arbetet var därmed källan ur vilken disciplinen i samhället sprang och arbetet som aktivitet hyllades därmed av både politiska och religiösa makthavare. Bauman sammanfattar det hela med att förklara att arbetet stod i centrum för de enligt honom tre grundläggande delar vilka det moderna samhället är uppbyggt på, det individuella, det sociala och det systematiska och var även det som förde samman och kommunicerade mellan dessa nivåer²³.

3.3.2 Från produktionssamhälle till konsumtionssamhälle

Bauman argumenterar sedan att det skedde en förändring i hur idén om arbetets vikt framställdes och vilken motivation som kom att bli drivande för den arbetande massan. Från att ha predikats som en moralskapande insats som även påtvingades arbetaren framkom en förändring där fokus skiftade från att förbättra arbetaren till att den själv skulle drivas av önskan av att tjäna mer pengar, i utbyte behövde arbetaren endast acceptera de maktstrukturer som existerade²⁴.

Allt detta anser jag är av vikt att förstå när vi sedan fortsätter med hjälp av Bauman försöker förstå det moderna konsumtionssamhället och den fundamentala förändring vi på en samhälls och individnivå genomgått.

Förändringen från ett produktionssamhälle till ett konsumtionssamhälle skedde inte över en natt, det är en fortfarande pågående förändring som sker i takt med att antalet industriarbetare minskar och enligt Bauman även arméer och värnpliktiga. Detta menar Bauman leder till att allt fler individer i samhället aldrig kommer samt att det inte heller är lämpligt att disciplineras i denna gamla skola och inte heller kommer det vara grundläggande i skapandet av deras identitet. Istället påstår Bauman att det är just avsaknaden av de tidigare dagliga rutinerna och den konstanta valfriheten som både är förutsättningen samt vad som konstituerar den moderna konsumenten.

En konsument enligt Bauman är en individ som konstant konsumerar och förbrukar varor, med detta menas att de antingen fysiskt konsumeras eller att de inte längre tillfredställer det behovet ur vilket de införskaffades. Här menar han ligger konsumtionssamhällets kärna, det optimala för ett konsumtionssamhälle är att en vara ger direkt tillfredställelse och samtidigt direkt förbrukas. Konsumenten måste därmed aldrig tillåtas vara tillfredsställd, denne måste vara i ett ständigt tillstånd av begär, missnöje och lust som de erbjuds en utväg ur. Konsumentens mål är att aldrig någonsin bli uttråkad och det är ett mål som hela tiden måste finnas inom räckhåll²⁵.

²¹ Bauman, Zygmunt Arbete, konsumtion och den nya fattigdomen 1998 Daidalos s 29

²² Ibid s 30-31

²³ Ibid s 33

²⁴ Ibid s 36-37

²⁵ Ibid s 39-43

3.3.3 Identitetsskapande i ett konsumtionssamhälle

Där tidigare en livslång identitet byggdes med en grund i individens yrke finns nu inte samma säkerhet argumenterar Bauman, permanenta anställningar existerar inte i samma utsträckning i dagens samhälle som i produktionssamhället. I det moderna arbetslivet förväntas vi vara flexibla och allt fler arbetstillfällen som erbjuds är tillfälliga eller deltidsarbeten. Detta menar Bauman har förändrat vår förmåga att skapa en livslång identitet, i det globala samhället är våra arbeten lika tillfälliga som den tillfredsställelse de varor vi konsumerar ger, i och med detta måste även våra identiteter vara lika tillfälliga²⁶.

Den moderna individen skall alltså lusta efter nya förbrukningsbara identiteter på samma vis som de lustar efter förbrukningsvaror därmed fyller inte heller de traditionella formerna av disciplinering något syfte i konsumtionssamhället, den moderna ekonomiska marknaden är argumenterar Bauman beroende av deras avveckling då de skulle rasera ett samhälle uppbyggt på det mänskliga begäret och valfrihet. Detta påverkar därmed även den politiska sfären, i ett samhälle uppbyggt på individens förmåga att välja är all form av reglering av ondo för individen, samhället och handeln. Individen är i dagens samhälle vare sig den vill eller ej disciplinerad till att välja och den politiska sfären uppmanar till och möjliggör valet genom avreglering och skattesänkningar. Den individuella säkerheten och identiteten står därmed inte längre att finna i yrkesrollen eller ens samhället utan i valen vi är tvungna att göra och den konsumtion de medför²⁷.

Enligt Bauman finns det även ännu en grundläggande aspekt till övergången från produktionssamhälle till konsumtionssamhälle, han argumenterar att produktion även om delar av den kan ske enskilt i sin helhet är en kollektiv strävan. Konsumtion argumenterar Bauman däremot är den raka motsatsen, konsumtion är alltid i grunden en individuell handling isolerad från all form av kollektivism, även om vi kan konsumera i grupper så ser Bauman detta endast som en förstärkning av den njutning konsumtionen ger. Vi får bekräftelse på vår egen individualitet genom att se andra hänge sig till samma val²⁸.

Vad gäller den identitet som skapas av individen måste även den underkasta sig konsumtionssamhällets uppbyggnad och likt allt annat förvandlas till en vara som individen själv måste försöka marknadsföra. Individen och dess identitet blir en produkt som bjuds ut på den sociala marknaden i förhoppningar om att finna kunder som vill konsumera den. Med detta menar Bauman att vi i förlängningen gör oss själva till varor och säljer den vara vi är på den sociala marknaden. Därmed blir det behovet av att synas primärt då det förhöjer vårt marknadsvärde²⁹. Bauman argumenterar att det mest tydliga draget hos konsumtionssamhället är hur de individer som lever inom det som konsumenter tvingas att själva förvandlas till varor och bjuds ut bland alla andra i ett hav av varor. Och det är här inom detta turbulenta hav som vi finner kopplingar till vårt moderna förhållande till lycka. Som en vara med ett medvetande har vi en önskan att vara åtrådd, uppmärksam och bli sedd som en vara bättre än alla de andra. Bauman knyter därmed våra önskningar och drömmar till att få bli en vara som inte bara ger en tillfällig och snabbt övergående tillfredsställelse, i denna marknad av själar drivs vi av att få bli en vara det inte går att bortse från³⁰.

²⁶ Ibid s 45-47

²⁷ Ibid s 48-49

²⁸ Ibid s 49-50

²⁹ Bauman Zygmunt. Konsumtionsliv. 2007 Daidalos s 13

³⁰ Ibid s 21

3.3.4 Sammanfattning

Den sociala konstruktionismen som teori uppmuntrar och utmanar oss att se på vårt samhälle, vår existens och våra kunskaper med kritiska ögon och ifrågasätta hur allt detta skapas och hur vi själva medverkar till skapandet av samhället och de kunskaper vi håller som sanna. Vi bör försöka se till vad och hur de olika delarna av det pussel som är vårt samhälle med allt vad det innebär är sammanknutna i tid och rum men även betänka det dialektala förhållande som existerar mellan vad vi ser som kunskap och hur det påverkar social aktion och tvärtom. Genom den sociala konstruktionismen försöker vi se hur vi skapas och själva skapar den värld vi existerar inom och hur dessa aktioner cementerar det vi uppfattar som sant och verkligt. Att använda detta perspektiv för att studera det moderna konsumtionssamhället inom vilket jag och ni läsare existerar kan vi börja urskönja hur vi skapar, återskapar och skapas av denna sociala konstruktion som är vårt moderna samhälle. Vi blir tvungna att reflektera över vilka ramar vi agerar inom och vilka ramar vi själva bygger upp omkring oss och därmed även vilka maktstrukturer vi underkastar oss.

4. Metod

Då min frågeställning rör individers identitetsskapande och förhållande till lycka i det moderna konsumtionssamhället och min önskan är att kunna synliggöra de rådande diskurser och maktpositioner som påverkar inte bara vår syn och vårt skapande av identitet men även vårt förhållande till lycka och vad vi anser att lycka är. Mitt val av analys metod föll på den kritiska diskursanalysen och mer specifikt Faircloughs tredimensionella modell då dess grundläggande filosofi följer den socialkonstruktionistiska idén vad gäller samhället som en social konstruktion utan även genom att den är öppen för hela den semiotik som det moderna samhället använder för att kommunicera.

4.1 Kritisk diskursanalys

Att bedriva forskning med hjälp av kritisk diskursanalys innebär att använda metoden som ett verktyg för att på ett teoretiskt plan problematisera samt på ett empiriskt plan försöka finna tecken på hur en diskursiv praktik påverkar social och kulturell utveckling i olika sammanhang utöver detta försöker även den kritiska diskursanalysen studera hur sociala och kulturella maktrelationer återspeglar sig i olika former av tal och text. En genomsyrande tanke i den kritiska diskursanalysen som vi bör vara medvetna om är att den anser att den institutionella kontrollen inte på något vis fördelar de lingvistiska och sociala tillgångarna rättvist och detta är en grundläggande faktor i skapelsen av olika diskursiva maktbalanser³¹.

För att förstå diskursanalys måste vi försöka förstå vad syftet med det som metod är. Diskursanalys hjälper oss att försöka förstå och fastställa vilka diskursiva ramverk som existerar inom ett område, förenklat menas med detta vilka regler som existerar och påverkar hur individerna inom detta ramverk tillåts agera, tänka resonera osv. Målet blir därmed att förutom att förstå och fastställa dessa ramverk försöka förstå och påpeka hur de påverkar varandra och individen samt det motsatta, hur individen påverkar dem och tillåts påverka dem. Vi kan se det som att vi försöker kartlägga ett enskilt universums grundläggande lagar och vilken inverkan och resultat det får, förhoppningsvis kan vi därmed om vi förstår dessa lagar även applicera dem på inom andra områden och i förlängningen både förstå och förutse vad vissa diskursiva ramverk kan få för effekt. I denna uppsats kommer jag att använda mig utav Norman Faircloughs tredimensionella modell för att försöka studera detta ramverk och vilken eventuell inverkan det kan få.

4.2 Faircloughs modell

Mitt mål med denna uppsats är att titta på den media vi dagligen presenteras för genom televisionen. Mitt intresse ligger i att undersöka hur skapandet av individens identitet och dess förhållande till lycka framställs inom det mediet. Därmed har jag blivit tvungen att avgränsa mig av ganska förklarliga skäl, det finns helt enkelt för mycket att välja mellan. Mitt fokus ligger därmed på program med en specifik och tydlig maktrelation som behandlar individers

³¹ Winter Jörgensen. Philips. Diskursanalys som teori och metod 2000 Studentlitteratur s 66

identitet och lycka. Individens undersöks noggrant av de i maktposition och kritiserar samt förväntas därefter genomgå någon sorts transformering.

Faircloughs modell är tredelad, inledningsvis anser han att uteslutande försöka analysera samhället genom att studera de texter det producerar. Detta ger i hans mening dock ej en tillräckligt detaljerad bild av det förhållande han anser existerar mellan text och samhälle. För att uppnå en större förståelse måste vi enligt Fairclough även titta på de för individerna ofta omedvetna sociala strukturer och maktförhållanden. Dessa argumenterar han skapar de sociala praktiker inom vilka vi alla verkar. Den grundtanke som Faircloughs tredimensionella modell kretsar kring är därmed att diskurs är dialektalt uppbyggd och både är konstituerad samt konstituerande. Med detta menas att den skapar men blir samtidigt i processen själv förändrad och det är denna tredimensionella modell jag kommer presentera härunder³².

4.2.1 Text

Text representeras inom den kritiska diskursanalysen inte bara utav det skrivna ordet, istället är all form av semiotik av intresse text, bilder, ljud, konst och så vidare samlas allt under begreppet text.

Transivitet

När man i forskningsprocessen tittar på en text transivitet vill man fastställa hur händelser och text positionerar subjekt och objekt med det underliggande målet att försöka avgöra de ideologiska konsekvenser detta kan få. En textförfattare kan beroende på hur denne väljer att uttrycka sig lägga ansvaret för en händelse genom att fokusera på aktören eller tvärtom lägga fokus på effekterna av händelsen för att undanhålla ansvaret från aktören. Satserna ”En man avled vid trafikolycka” och ”En man vart påkörd och dog” berättar för oss om samma händelse och resultatet av den men deras uppbyggnad lägger ansvarstyngden på två olika ställen³³.

Modalitet

Vid analys av modalitet är målet för forskaren att försöka avgöra till vilken grad textförfattaren instämmer med sin egen text. Beroende på vilken modalitet textförfattaren väljer kan denne få fullständigt skilda konsekvenser för sociala relationer, kunskap och betydelsystem vid diskursens konstruktion. Uttalandena ”Det gör ont att ramla” och ”Jag tycker att det gör ont att ramla” talar om samma sak men skillnaderna i talarens modalitet kan komma att få konsekvenser när det gäller kunskaps och betydelsystem samt sociala relationer vid skapandet av diskursen³⁴.

Nominalisering

Med nominalisering menas enligt Fairclough att texten än starkare nedtonar agentens roll i en händelse och helt låter ett substantiv ersätta hela processen. Nominalisering nedtonar likt transiviteten agentens ansvar och förstärker effekten av det genom att helt låta ett substantiv ersätta skeendet ”Det dog en man i en trafikolycka”. Jag kommer i denna uppsats inte

³² Ibid s 72

³³ Ibid s 87

³⁴ Ibid s 88

använda mig utav detta begrepp men valde att ändå förklara det då det är en del av Faircloughs kritiska diskursanalys³⁵.

4.2.2 Diskursiv praktik

När man analyserar den diskursiva praktiken försöker forskaren avgöra textens förhållanden till tidigare diskurser när den produceras samt vilka andra diskurser författaren drar ifrån vid distributionen utav texten. Samtidigt analyseras den andra delen av spektrumet, hur läsaren tolkar texten och vilka diskursiva och genrer den använder för att läsa och förstå texten. När vi som jag skall göra i denna uppsats tittar på medias text så blir därmed ursprungsland och vid exempelvis film även regissörens och producentens förhållande och syn på sitt samhälle. Mottagaren utav texten kommer därefter att tolka den mediala text den ser utifrån sin egna diskursiva situation och förhållandet till den.

Vi analys av den diskursiva praktiken är två begrepp grundläggande, det första är:

Intertextualitet

Med intertextualitet avser man det förhållande en text eller kommunikativ händelse har med tidigare texter eller kommunikativa händelser. Med detta menas att som författare startar man aldrig från en fullständig början utan all text bygger på tidigare texter. Intertextualitet avser det dialektala förhållandet en text har till historien och dess egen plats i historien, med andra ord ser man till hur den tidigare historien påverkar texten och hur texten kommer att bidra till den evigt fortlöpande historien.

För att ta den text som är denna uppsats som exempel så bygger den uppenbart på tidigare texter och intertextualiteten blir därmed tydlig³⁶.

Interdiskursivitet

Variationer i hur uttryck ter sig visar på variationer vad gäller diskurser, dessa variationer är grundläggande i gränsättningen inom och mellan diskursordningar. Som forskare försöker man här se till var de olika diskurserna står i en diskursordning och om det sker en förändring eller om de är fästade och det därmed inte sker någon förändring. Det är dessa uttryck och förändringar som är av intresse när forskaren ser till interdiskursivitet³⁷.

I detta arbetet kommer jag dock försöka använda mig av Faircloughs lingvistiska utgångspunkt med målet att undersöka vilka diskurser de analyserade texterna som i detta fallet representeras av reality program bygger på samt vilken intertextuel koppling de har till tidigare texter. Mitt mål blir därmed att försöka se till vilka underliggande diskurser som legat till grund för skapandet utav den interdiskursiva textblandning vilka jag skall försöka att analysera.

³⁵ Ibid s 87

³⁶ Ibid s 77

³⁷ Ibid s 77-78

4.2.3 Social praktik

Detta är den sista delen av Faircloughs tredimensionella modell och det är här forskaren försöker placera in de två tidigare analyserna (text och diskursiv praktik) i förhållande till den vidare sociala praktik som de är en del utav. Denna kontextualiserings process är produkten av två olika faktorer. Den första delen av kontextualiseringen går ut på att forskaren försöker klargöra vilka relationer som existerar mellan den diskursiva praktiken och dess plats inom den diskursordning som den är en del utav. Målet är här att försöka avgöra hur det diskursiva nätverket som den diskursiva praktiken är en del av ser ut och hur de fördelas samt kontrolleras. Den andra delen av kontextualiseringen går ut på att forskaren försöker vilka ickediskursiva strukturer, sociala och kulturella relationer som utgör ramen för vad som ses som den diskursiva praktiken³⁸. Vilka samhälleliga, kulturella och ekonomiska och så vidare förutsättningar krävs för att kunna skapa den diskursiva praktiken.

Detta är frågor som inte kan besvaras med kritisk diskursanalys allena enligt Fairclough och detta är därmed anledningen till att kritisk diskursanalys är beroende utav andra teorier när det kommer till att kunna besvara dessa frågor.

Syftet med denna sista del är att försöka se till den diskursiva praktikens samhälleliga konsekvenser och eventuella förändringar. Frågor som är intressanta här är om den diskursiva praktiken reproducerar och upprätthåller den existerande sociala praktiken eller är den diskursiva praktiken en faktor i diskursordningen och därmed en del av en social förändring? Det är även under denna del vi som forskare måste fråga oss vilka konsekvenser den får inom de social, politiska och ideologiska sfärerna, vilka maktförhållanden visar den och vilka döljer den samt hur visar den dessa maktförhållanden?³⁹

Kritik

Den kritik som finns riktad mot Faircloughs modell och till stor del den kritiska diskursanalysen i sin helhet är dess brister när det kommer till klara och tydliga gränslinjer vad gäller vad som kan och bör ses som diskursivt kontra vad som ej kan eller bör ses som diskursivt. Här i ligger det primära problemet med den kritiska diskursanalysen och det som gör det till en så pass emotsägelsefull metod och ställer stora krav på forskaren som nyttjar det som verktyg. Hur kan forskaren tydligt påvisa denna gränsen mellan diskursivt och icke-diskursivt samt dess relationer till varandra. Missbrukas eller används metoden oförsiktigt riskerar forskningen bli godtycklig och styrd utav forskarens egna subjektiva övertygelser⁴⁰. I denna uppsats kommer jag försöka överbygga denna problematik genom att så objektivt och noggrant som möjligt låta läsaren få följa den resa jag gör samt inträngande låta denne ta del av hur de slutsatser och fynd som görs kan göras.

³⁸ Ibid s 83-84

³⁹ Ibid s 90-91

⁴⁰ Ibid s 92

5. Resultat

Under denna del kommer jag att presentera de urval som jag använde vid mina observationstillfällen, erbjuda läsaren en insyn i och argumentera för vad jag med hjälp av litteraturen och ur det socialkonstruktionistiska perspektivet anser mig funnit i mina undersökningar. Läsaren kommer i slutändan få ta del utav och de slutsatser jag anser man bör betänka samt vad som ligger till grund för dem.

5.1 Urval

Jag försökte i denna uppsats gå in så förutsättningslöst som möjligt när det kom till mitt studiefält. Ganska omgående insåg jag dock att dess enorma storlek och konstanta föränderlighet skulle leda till problem, jag vart tvungen att avgränsa mitt arbete. Jag valde därmed att fokusera mina undersökningar primärt till två kanaler på svensk tv, dessa är tv3 och kanal 5 då dessa dels till stor del är reklamfinansierade och därmed är starkare knutna till konsumtionssamhället än statliga kanaler som kanal 1 och tv2. De är även bland de största och kanalerna på svensk tv och når ut till störst tittarskaror samt har ett stort utbud när det kommer till den typ av program jag sökte. Därefter valde jag att försöka hålla mig öppen till alla de program som visas men min primära fokus kommer att ligga på program där det finns en tydlig maktstruktur.

Jag valde att återigen begränsa mig och nu på program där fokus ligger individers identitet och egenskaper och de blir placerade under en eller flera experter i en maktstruktur. Jag kommer att argumentera för varje källa jag visar upp och även försöka ge logiska argument för alla de tolkningar jag presenterar. Målet är att genom Faircloughs tredimensionella modell försöka analysera och förklara vad som format texten, den diskursiva praktikens produktion och konsumtion av texten samt i slutändan använda de två tidigare stegen för att försöka analysera och förklara den sociala praktiken.

Jag försökte sprida mina observationstillfällen till viss del över den större del av dygnet men fokuserade primärt på bästa sändningstid mellan 17-21. Slutligen valde jag att inrikta mig på så kallade reality program av den anledningen att deras underliggande budskap är att de visar en oscriptad verklighet där individerna vi får se inte följer ett manus utan allt vi får se är en yttring av deras individualitet.

I dessa program valde jag att lägga fokus på programmets uppbyggnad som en diskursiv representation och konstruktion snarare än att ordagrant analysera vad som sägs i dem. Jag försvarar detta val genom att argumentera att det är programmet som diskursivt fenomen i sig som är det intressanta när jag vill försöka förstå dess inverkan på åskådarens identitetsskapande samt förhållande till lycka. De som medverkar i programmet är sekundära, de är utbytbara konsumtionsprodukter och jag vill undersöka den diskurs programmet är en produkt utav. Jag har gjort flertalet observationer av varje program jag sedan använder som exempel men av utrymmesskäl har jag valt att låta ett avsnitt från varje program få stå som representant för det.

5.2 Textanalys

Min första observation skedde 091205 klockan 17.00-18.00 på tv3 och programmet hette "Paris Hiltons British best friend", detta är ett program där hotellartagarskan Paris Hilton som namnet säger söker en ny bästa vän i Storbritannien. 12 personer i 20års åldern blir uttagna och får sedan tävla om chansen att bli Paris Hiltons nya bästa brittiska vän. Programmet visas ur ett så kallat "fly on the wall" perspektiv där illusionen av att allt skulle ha skett även om kameran inte var närvarande skapas. Ur ett konsumtionsperspektiv anser jag att det intressantaste med detta program ligger i dess premisser snarare än i de direkta händelserna i programmet, med detta menar jag att textens blotta existens och upplägg är mer intressant när vi skall försöka förstå den ur ett konsumtionsperspektiv än vad den innanför dessa ramar säger. Därmed vill jag redan nu göra klart att även om analysen av detta program kan framstå som ofullständig när det kommer till analysen av text och diskursiv praktik kommer den till sin rätt när i den tredje delen, analysen av den sociala praktiken.

091220 klockan 8.30 slog jag av en slump på min tv och stötte på en repris på programmet "Stilpoliserna" (What not to wear) på kanal 5. Detta är ett program vars ide är att någon blir anmäld till programmet utan sin vetskap för att bli överrumplade av modekonsulter som skall kritisera (i vissa fall går det så långt att de hånar) deras klädstil, förklara vad som är fel med den och hjälpa dem införskaffa en ny modestil och garderob. I avsnittet jag såg befinner de sig i staden Austin i Texas och personen var stil skall korrigeras är en före detta strippa vid namn Joy.

"The Biggest loser" är ett program vari deltagarna alla består utav överviktiga individer som delas upp i lag och tävlar mot varandra i att procentuellt förlora mest vikt med förhoppningen att kunna vinna en vinstsumma som senast uppgick till 250.000 dollar. Jag observerade säsong 5 utav den amerikanska versionen av programmet där tio grupperingar om två med delad bakgrund anmält sig tillsammans för att gå ner i vikt. Till sin hjälp får de två personliga tränare som skall hjälpa alla grupperna att genom hård träning och kostförändringar gå ner i vikt. De medverkande får efter en inledande fysisk övning väga in sig och det är denna vikt de skall försöka minska under programmets gång.

I det svenska programmet "Du är vad du äter" får vi följa kostexperten Anna Skipper där hon i varje program skall hjälpa en individ att förändra sina kostvanor för att därmed förbättra deras hälsa och livskvalité. 091230 klockan 17.00 observerade jag programmet och i detta avsnitt är det en ung man vid namn Alexander som skall få hjälp att förändra sina kostvanor. Inledningsvis får vi följa Alexander under utvalda delar av hans vardagliga liv och en berättarröst kommenterar ofta med en hånfull röst hans kostvanor. Utformningen är snarlika de andra programmen jag observerat, det är filmat ur fly on the wall perspektiv, har en berättar röst och ett tydligt maktförhållande.

I programmet "Design: Simon & Tomas" är premissen med programmet att någon närstående till de medverkande i programmet anmält dem då de enligt programmet "tröttnat på deras stillösa boning". Det inleds med ett montage av avsnittets arbete och efter det får vi följa hur Simon och Tomas kommer till bostaden som skall göras om och går igenom den samt kritiserar vad de finner stillöst med allt från skämt till mer eller mindre direkta påhopp gärna med en stark underton av sarkasm. Efter att vi som åskådare fått ta del av denna process får vi sedan följa arbetet med att förändra bostaden och göra den stilfull.

5.2.1 Transivitet

De ideologiska konsekvenser som kan urskönjas i "My British best friend" är starkt knutna till det maktförhållande som blir tydligt i texten, det är Paris Hilton som har makten och de 12 individerna som tävlar om att få bli hennes vän underkastar sig alla hennes maktutövande eller blir bortsållade. Det är med andra ord hon som i rollen av enväldeshärskare avgör om en individs agerande är positivt eller negativt och hon som bestämmer vem som får vara kvar i kampen om att bli hennes vän och vem som får åka hem. Händelser och text sammanknyts här till stor del utifrån Paris Hiltons narration, det är hennes tolkning av händelser som knyter subjekt och händelser till objekt och resultat. Dessa tolkningar behöver inte delas utav varken oss som åskådare eller deltagarna i programmet men varken åskådare eller deltagarna får en chans att komma till tals och få samma spridning på sina åsikter. Därmed vill jag argumentera att det är Paris Hilton som en representant för det konsumtionssamhälle Bauman beskrivit för oss är den vars ideologi är den enda representerade. Resultatet av detta blir att om deltagarna inte uppfyller eller försöker anpassa sig till den konsumtionsdiskurs som hon representerar blir "straffet" att de sållas bort och ej längre får synas.

Om vi tittar på transiviteten i "Stilpoliserna" så är det inledningsvis ett inte lika vanligt maktförhållande, i flertalet av de andra programmen är de eller de medverkande där av egen fri vilja, detta är inte fallet i detta program. Nu kan vi ju argumentera att de på ett eller annat vis måste ge sitt godkännande men utan att komma med ett konkret påstående vill jag att ni som läsare skall betänka följande. Om vi som Bauman argumenterar i det moderna samhället är tvungna att göra oss själva till en produkt och försöka sälja den samt om du får veta att det är som i det avsnittet jag använder som exempel är dina vänner och din partner som anmält dig, är du då helt fri att avböja?

Samtidigt vill jag påpeka att vi får ta del av en intressant ideologi i detta program, som åskådare får vi endast se hur en ovetande människa ställs fram för granskning och kritiseras inför en global publik och den ordningen vi får se det i framställer henne i detta fallet som hopplös och konstig från första stund och därmed ges experterna i form av modekonsulterna och vi som åskådare rätten att döma henne. Tanken som väcks hos mig blir då hur detta tolkas av publiken och om detta kommer att appliceras i allmänhet.

Inledningsvis får vi i avsnittet av "Du är vad du äter" som jag observerat ingen förklaring till hur det kommer sig att just Alexander blivit utvald till att bli granskad av Anna Skipper. Detta gör att analysen av hur händelser och text förbinds blir lite annorlunda vad gäller de andra programmen. I detta fallet blir det Anna Skipper och berättarrösten som får rollen som textskapare och de lägger direkt från inledningen ansvaret hos agenten i detta fallet Alexander. Det är hans val när det kommer till kostintag som har lett inte bara till hans ohälsosamma leverne utan även att han blir tvungen att bekänna sina synder inför dem och alla de åskådare av programmet. Detta kan vara en skapande faktor till en ideologi som riskerar att bli destruktiv, den talar om för oss som åskådare att vi till stor del är direkt skyldiga till vår egen hälsosituation och att den genom korrekt kosthållning är kontrollerbar. Om detta är ett korrekt ideologiskt antagande kan inte jag besvara men jag vill kommentera att den i mitt tycke är ett alldeles för enkelt antagande.

I "The biggest loser" är alla de medverkande övertygade om att deras övervikt och livsstil är skadlig både för dem själva men även för sina familjer. De har alla olika argument till varför de är valt att vara med i programmet och de har alla olika förhållanden till den partnern de har med sig in i programmet, allt från vänskapsförhållanden till familjeförhållanden till ett par som aldrig träffat varandra tidigare. När vi ser till transiviteten i programmet "The biggest loser"

läggs inte ett så stort ansvar vid individen, de berättar själva om hur det kommer sig att de blivit så pass överviktiga och vad de anser ligger till grund för det men programmet i sig eller berättarrösten lägger ingen vikt vid det utan accepterar bara att det hänt och det är nu kampen för att bli av med övervikten som hamnar i fokus. Därmed skulle jag vilja påstå att textuellt varken undanhålls eller läggs ett direkt ansvar på individen, det är individen själv i programmet som lägger ansvaret på sig själv. De gör själva klart för oss som åskådare att de gjort dåliga val som lett till deras levnadssituation, vilket får stöd utav dels deras tränare men även den övergripande narrationen i programmet.

Anledningen till individers medverkan i ”Design: Simon & Tomas” vill jag argumentera uppvisar en större spridning än i de andra programmen jag valt att analysera. Då anledningen till dess medverkan i de andra programmen oftast är sprungen ur något negativt och dess medverkan därmed är en form av straff som måste genomlidas kan det i ”Design: Simon & Tomas” även vara en belöning som i fallet med avsnittet jag låtit representera det programmet i detta arbete (säsong 4 avsnitt 2). Här är det den medverkandes dotter som argumenterar att hennes mor är förtjänt av att få ha ett vackert hem då hon själv lägger alls sin tid och sina ekonomiska tillgångar på sin dotter och sin mor men aldrig har pengar att unna sig själv något. Vid en analys av transivitet vad gäller programmet kan vi därmed särskilja två ganska distinkta ideologiska konsekvenser utav det, individen som medverkar i programmet kan få sitt hem förändrat antingen på grund utav att andra retar sig på deras oförmåga att skapa ett vackert hem eller som en belöning för att de inte haft tillfälle att skaffa sig ett vackert hem.

5.2.2 Modalitet

Vid analysen av modalitet tittar jag inledningsvis återigen på Paris Hiltons program ”My British best friend”, det intressanta här är att även om programmet som tidigare nämnt är filmat ur ett fly on the wall perspektiv så får vi ta del av Paris Hiltons åsikter genom narration och därmed blir det även hon som blir normsättaren i detta program, de medverkande individerna bedöms och deras agerande förklaras utifrån hennes perspektiv. De medverkande får varken ta del av eller försvara sig mot hennes kommentarer och därmed blir det ur henne definitionsmakten uppstår. Det är hennes syn på vad som är korrekt form av identitet och i förlängningen även vad som konstituerar lycka som vi som åskådare får ta del av. Intressant med detta är att den globala publiken som ser programmet tar del av en ideologisk uppfattning skapad av en individ vars identitet framvuxen ur en uppväxt vilka förhållanden endast en minimal minoritet någonsin kommer att kunna få uppleva. En representant från den absoluta ekonomiska toppen är den vars syn på människor och världen i helhet blir den som får störst spridning.

När det kommer till modaliteten i ”Stilpolisen” finner vi en att det är en hög grad av instämmande i programmet. Vi får från första stund veta att Joys klädstil inte passar hennes ålder eller kropp och beskrivs bland annat som konstig och skrämmande. Joy befinner sig hela tiden i ett numerärt underläge och får redan från början höra att hon även befinner sig i ett kunskapsunderläge på grund utav modekonsulternas titel och arbetserfarenhet. Joy får visserligen till skillnad från ”My British best friend” tillfälle att försvara sina klädval men blir konstant avbruten och i det närmaste hånad för de kläder hon har. När hon förklarar att vissa av hennes kläder har ett emotionellt värde för henne avfärdas det och de kastas i en sop-korg framför henne. Hela denna process fick mig att tänka på historier från dikturer där säkerhetspoliserna när som helst kunde storma in och granska en avvikande medborgares liv.

Jag är medveten om att det kan låta överdrivet men samtidigt vill jag förklara varför, Joy får hela sin identitet ifrågasatt, kritiserad och hånad inför en global publik endast på grund av att hon modemässigt inte följer det som anses korrekt inom den rådande diskursen och detta är tillräckligt för att hon skall granskas. Därmed blir det helt plötsligt inte blir för långdraget att ha säkerhetspoliser i åtanke.

I programmet ”Du är vad du äter” återfinns det från författaren av texten är en ovanlig tydlig och klar grad av instämmande. Anna Skipper gör det glasklart för oss att den kosthållning och livsstil hon i egenskap av kostexpert anser felaktig är mer eller mindre livsfarlig. Hon gör även på samma tydliga vis klart för oss som åskådare att det är upp till agenten Alexander att förändra detta självdestruktiva leverna. Detta skapar i min mening en konsekvens syn som fullständigt lägger ansvaret på individen och detta riskerar att skapa ett kunskapssystem där var individ i slutändan själv är fullständigt ansvarig för allt gott eller allt ont som riskerar att drabba dem. Även om programmet i sig till viss del tar hänsyn till personliga eller sociala omständigheter lägger de helt ansvaret på individen att överkomma dessa.

Graden av instämmande är i ”The biggest loser” hög när det gäller farorna med övervikt och brist på motion. Dels gör programmets narration det tydligt för oss som åskådare från första stund och det upprepas under programmets gång men även de medverkande själv förklarar farorna med deras övervikt och den negativa inverkan det har på deras liv i allmänhet. För oss som åskådare skapar det en tydlig och enhetlig bild utav övervikt som något som endast är negativt och är sprunget ur att de som är överviktiga gjort felaktiga val i livet som skapat denna problematik hos dem. Vad detta riskerar att skapa är en diskursiv syn på överviktiga som inte klarat av att sköta sin kost och motion och att deras övervikt även om de i programmet inte pekats ut som svaga eller förtjänta utav det likväl själva skyldiga till det. De ses som annorlunda än normen och de sticker ut på grund utav sin vikt men anpassar de bara sin vikt till vad normen anser vara normalt är de välkomna tillbaks.

Vid analys av modalitet i programmet ”Design: Simon & Tomas” upptäcks snabbt en stark grad av instämmande med texten. Detta vill jag argumentera är sprunget ur att det är de två experterna Simon och Tomas som står för talande och därmed skapandet utav texten. Det är deras åsikter om de val som den medverkande gjort vid skapandet utav sitt hem och de är väldigt klara med att de kommentarer de ger om hemmet är deras egna men att de även kan och bör appliceras i allmänhet. Samtidigt skapas ett i det närmaste magisk maktförhållande där Simon och Tomas subjektiva uppfattning om vad som är av god smak och vad som statuerar ett vackert hem är det som huset i sin ursprungliga tappning bedöms utifrån.

5.3 Diskursiv praktik

Syftet med analysen av den diskursiva praktiken blir att försöka klargöra hur den produceras och konsumeras. Här måste vi då titta till den vilka diskursiva förhållanden skaparen av texten har till det samhälle den existerar i då detta medvetet eller omedvetet kommer att påverka den text i detta fallet representerad av tv-program som vi som åskådare tar del utav.

I fallet med Paris Hilton och hennes program vill jag påstå att de är en representant för den ideologi som vuxit fram ur de diskurser som skapat det moderna konsumtionssamhället. Bauman påpekar att vår beundran för rikedom inte är något nytt, denna diskurs har existerat sen urminnes tider, i vårt moderna konsumtionssamhälle har dock en ny diskurs vuxit fram. Där tidigare de handlingar som lett fram till rikedom och den individuella kampen för att nå

den och därmed de egenskaper den individen besatt var grundkärnan av denna dyrkan av rikedom har nu ersatts av dyrkan av rikedomens själv. Det är de rikas förmåga att kunna välja fritt innehållet i sina liv som hyllas och idoliseras och där anser jag att Paris Hilton och hennes program "My British best friend" så tydligt det bara går illustrerar detta.

När vi tittar på den diskursiva praktiken i "Stilpolisen" fastnade jag för ett uttalande från en av modekonsulterna "You have to change so you're friends wont get tired of you!" (du måste förändras så dina vänner inte tröttnar på dig) och åter igen kommer jag att tänka på Baumans argument om hur vi måste omskapa oss som en vara och försöka sälja den på den sociala marknaden. I detta fallet har Joys klädstil lett till att hennes värde på den sociala marknaden blivit så pass lågt att hennes vänner inte längre anser henne vara värd att konsumera. I detta fall kan vi till och med argumentera att hon i det närmsta tvingas att till förändring för att kunna lansera en ny och mer lockande vara, hennes nya identitet.

I "Du är vad du äter" vill jag argumentera att bara namnet i sig knyter det till den moderna konsumtionsdiskursen, vi konsumerar mat och namnet i sig antyder att vi är vad vi konsumerar men samtidigt måste vi fråga oss om detta riskerar att bli ett allt för enkelt sett att placera programmet i den diskursiva praktik inom vilken den verkar. Programmet i sig förespråkar ett eget ansvar och en hälsomedvetenhet som vi inte bara kan bortse ifrån, däremot kan jag inte heller påstå att det upprätthåller den diskurs av individuellt ansvar för samhälls ansvar som Bente Halkier argumenterar för i sin artikel "Consuming ambivalences". Vi bör istället överväga om "Du är vad du äter" bygger på en diskurs med en mer positiv syn på den individuella förmågan utan att för den delen överlåta ansvaret den samhälleliga viktproblematiken på individen. Det gör istället tvärtom och försöker bemyndiga individen till att trots en samhällelig diskursiv problematik kunna påverka sitt eget välmående och försöka visa på utomstående diskurser än den individen verkar inom, dock ej utanför konsumtionssamhällets diskurs.

Programmet "The biggest loser" är skapat i USA, ett land som länge förknippats med överviktiga människor och inställningen att alla kan bli precis vad de vill bara de kämpar tillräckligt hårt. Bauman talar om att det moderna konsumtionssamhällets kärna är en fråga om direkt och flyktig tillfredsställelse och detta program säger sig visa de fysiska resultaten av en sådan livsstil. Vi kan även här dra paralleller med Hossein Godazgar artikel "Islam versus consumerism and postmodernism in the context of Iran" där han talar om hur det moderna konsumtionssamhället och konsumtion över lag kan ses ur två perspektiv, ett livsnödvändigt och ett inriktat på en hedonistisk livsstil där vi konsumerar ur lust och begär framför vad vi behöver för att överleva. Han argumenterar även att religiöst kan det förstnämnda accepteras och förstås medan det sistnämnda ses som destruktivt för människan. Med det i åtanke kan vi reflektera över hur individerna i programmet dels konfronteras med resultatet av deras hedonistiska konsumtion men även en form av syndernas förlåtelse om de bara lyckas frigöra sig från de resultat det fått. Skaparen av texten i detta program är alla som medverkar i det både de som tävlar i det och de som producerar det och jag vill påstå att det är en självförklarande yttring av vårt moderna konsumtionssamhälle.

"Design: Simon & Tomas" är ett program likt "Stilpolisen" där mode och design diskurser är de primära, det intressanta med dessa diskurser är dess föränderlighet och egentliga avsaknad av vetenskaplig textuell bakgrund. Jag vill även argumentera att de är de diskursiva praktiker som är mest sammanflätade med det moderna konsumtionssamhällets krav på flexibilitet hos oss som individer. Simon och Tomas har i egenskap av makthavare i programmet tillskrivits en förmåga att vara de vars subjektiva uppfattning blir normen utifrån vilken produkten, i

detta fall hemmet bedöms utifrån. Även om deras uppfattning inte delas av vare sig åskådare eller medverkande i programmet kan normens subjektiva natur inte angripas och förkastas, det är inte den det är fel på utan det är hos den som inte delar den som felet ligger. Som åskådare bör vi betänka att deras position inom den givna diskursen delar drag med konstexperter och tidiga psykologers positioner, de besitter en position och en förståelse som vi vanliga människor inte kan hoppas på att uppnå och därmed är deras position i det närmsta oangripbar.

5.3.1 Intertextualitet

Texten som i detta fall representerat av "My British best friend" uppvisar en intertextuell koppling lika lång som vår civilisations sagoberättande, den är i grund och botten en modern variant av askungesagan. Här sadlar Paris Hilton rollen som den adliga prinsessan som finner inte sin partner utan sin bästa vän bland pöbeln, det är en historia som dels är välkänd men även omtyckte under stora delar av världen.

Även i fallet med "Stilpolisen" och Joy skulle jag vilja argumentera att det återfinns spår utav den industriella världens sagohistoria. Den intertextuella kopplingen i detta fallet tolkar jag som en konsumtionssamhällets variant på H.C Andersens "Den fula ankungen" men istället för att Joy i den fula ankungens roll finner sin riktiga familj blir hon i konsumismens tappning tvungen att genomgå en yttre förändring för att vinna sina nära och samhällets acceptans.

Den text som "Du är vad du äter" är en representation utav vill jag påstå har väldigt snarlika drag med den klassiska pionjärandan. Den har till viss del en vetenskaplig intertextuell koppling som tydliggörs för oss som åskådare genom Anna Skippers hänvisningar till vetenskaplig forskning och den förbinds än starkare med de vetenskapliga texterna genom att de citeras och även representeras utav läkare som Alexander får träffa för att undersöka sin genetiska eventuella problematik men även för att vetenskapligt avgöra hans fysiska värden. Detta knyts samman med en positiv villighet att visa för både Alexander och oss som åskådare att vi kan förändra oss själva bara vi vill.

Intertextuellt bygger "The biggest loser" dels på samma medicinska och vetenskapliga texter som "Du är vad du äter" ur vilken vår syn på övervikt och dess inverkan på vår hälsa är sprungen men det är även knutet till de tävlingsprogram som existerat i olika former under televisionens historia. Samtidigt drar den starkt från de textuella och diskursiva källor som är så starkt knutna till det moderna konsumtionssamhället där allt individualiseras och det sociala och politiska ansvaret även det faller på individen.

När vi försöker titta på det intertextuella i "Design: Simon & Tomas" kan vi urskönja en intertextuell kedja där deras kunskaper ligger till grund för att försöka skapa en förståelse och förändring hos både oss som åskådare och i individen som medverkar i programmet. Intertextuellt bygger därmed varje avsnitt på samma grundstenar och når likartade resultat om och om igen.

5.3.2 Interdiskursivitet

När vi tittar på interdiskursiviteten vad gäller ”My British best friend” så är det en skapelse sprungen ur ett flertal, låt oss kalla dem klassiska diskurser. Jag har redan pekat ut den sagodiskurs den är sprungen ur men den drar även från andra diskurser, mest tydlig utav dessa är vad jag vill kalla berömmelsens diskurs. Vad vi i grund och botten får ta del utav är 12 individers kamp att utträda ur en vardaglig diskurs och försöka få ta del av den diskursiva verklighet som Paris Hilton är en del utav.

”Stilpolisen” och fallet med Joy blir ett glasklart exempel på den konsumtionsdiskurs Bauman talar om, där vår identitet tidigare kom ur våra arbeten kommer det nu ur konsumtionen och Joy måste förändra sina konsumtionsvanor gällandes sitt yttre för att kunna skapa en identitet som hennes nära och samhället i övrigt kan acceptera. Detta är en diskurs sprungen ur den tidigare disciplinerande diskurser som upprätthölls av makthavare, arbetsgivare, kyrkan och liknande under den period av vårt samhälle som Bauman beskriver som produktionssamhället.

Diskursivt vill jag påstå att programmet ”Du är vad du äter” delar många drag med den tidigare disciplineringen utav arbetaren som Bauman talade om existerade under det tidigare produktionssamhället. Men istället för att disciplineras för att utföra en produktion av varor disciplineras dels i detta fallet Alexander men även vi som åskådare som konsument. Det är inte bara nog att tanklöst konsumera, vi är genom vår konsumtion ansvariga både för vår identitet och vårt fysiska välmående.

”The biggest loser” drar till stora delar från den individualiseringsdiskurs som är så genomgående i samhället och även den marknadsföringsdiskurs som Bauman hävdar konstituerar vårt moderna konsumtionssamhälle, vi ser ingen avvikelser från dessa diskurser utan snarare konstituerar och förstärker det dessa redan existerande samhällsdiskurser. Det är upp till individen att förändras och anpassa sig för att kunna förstärka sitt värde på den sociala marknaden med den hjälp den erbjuds i programmet.

När det kommer till ”Design: Simon & Tomas” kan vi tydligt se hur det drar från den tidigare nämnda individualiseringsdiskursen som enligt Bauman genomsyrar hela vårt samhälle. I detta fallet är det individens hem som måste förändras för att kunna användas som en statussymbol för att höja individens värde på den sociala marknaden. Utöver detta vill jag påstå att den även drar från den högst subjektiva och i det närmaste magiska konstdiskursen, vad jag menar med detta är att den använder och förstärker den bilden som redan finns och ofta ifrågasätts när det kommer till vad som anses vara konst och mode av värde och vad som ses som omoderna eller billig konst.

5.4 Social praktik

När jag började arbeta med sociala praktiken kom jag snart att inse att den inom ramarna för en c-uppsats aldrig skulle komma till sin fulla rätt på grund utav sitt stora krav på kunskap och redovisning. Hur jag än vred och vände på den sociala praktiken kände jag att den kunde utvecklas mer, hade håligheter och inte fullständigt besvarade mina frågor. Till slut kom dock en tanke till mig, kanske detta trots allt är syftet med den? Den väcker nya frågor som kräver nya undersökningar och nya svar, den blir därmed en del av den intertextuella och

interdiskursiva kedja vilket den försökt att studera. Jag valde att se den ur detta perspektivet och fortsatte arbeta med den.

5.4.1 Kommentar

I de program jag valde att analysera har jag försökt att identifiera en genomgående röd tråd, inledningsvis ska de på ett eller annat vis vara knutet till det moderna konsumtions-samhället och detta i sig är problematiskt. Vad är premisserna som gör att jag kan argumentera för användandet av dem i denna uppsats, jag valde att använda mig av följande tre premisser.

Den första premissen som jag använde när det kom till val av program var att de uppvisade ett tydligt maktförhållande, jag sökte program där det var ett tydligt maktförhållande som skiljde de medverkande i programmet åt från dem som styr det. Med detta menar jag att de medverkande kom att bedömas utav individer i programmet som hade en högre maktposition än de själva.

Min andra premiss var att de medverkandes identitet skulle vara av vikt för programmet, här kunde allt från deras personlighet till deras utseende eller deras ägodelar vara det som var i fokus.

Den tredje premissen kom att vara att vi i programmet förväntades se en förändring, prestation eller anpassning hos individen som kom att vara avgörande för deras fortsatta medverkan och eller eventuella vinst eller på annat vis programmets målsättning.

Jag tittade primärt på programmets grundläggande syfte, vad var syftet med dem, vad var de medverkande förväntade att göra. Mitt intresse låg därmed att försöka studera de textuella och diskursiva ramarna för programmet framför vad som skedde i dem. När jag började med mina observationer insåg jag snart att de medverkande i programmet egentligen inte var av intresse, de var alla unika och erbjöd variationer eller helt nya problematiker för makthavarna inom programmet men programmet i sig stod eller föll inte med dessa individer. Detta fick mig att ifrågasätta programledarnas roller och positioner och jag kom till slutsatsen att även om deras individuella personligheter alla färgade programmet i sig så var även de utbytbara. Detta fick mig att inse att det enda som inte var utbytbar i programmet var de diskursiva förhållandena, det var maktrelationerna i sig som var vad programmet byggde på. Därmed valde jag att lägga min fokus på just detta framför individerna och mina två tidigare analyser sökte därför att studera de textuella och diskursiva förhållandena till programmets text och diskursiva praktik framför innehållet i det. Denna sista del av Faircloughs tredimensionella modell kommer därför även den ha samma fokus.

5.4.2 Redovisning av social praktik

De program jag valt att analysera med hjälp av Faircloughs tredimensionella modell har alla visat på en interdiskursiv blandning av marknadsföringsdiskurser, konsumtionsdiskurser och de traditionella maktdiskurser som funnits sedan aristokratins adel som ersattes utav industrialismen fabriksägare.

Det intressanta med marknadsföringsdiskursen som vi får ta del av är hur djupt den genomsyrar vårt samhälle och samtidigt hur starkt den står i kontrast till många andra delar av vårt samhälle. Jag vill påstå att denna marknadsföringsdiskurs inte är så pass dominerande som vi av media kan förledas att tro, de program jag tagit upp i analysen belyser konstant

individens yttre och hur deras identitetsskapande och i förlängningen deras förhållande till lycka är direkt knutet till yttre faktorer som utseende, ägodelar och social status. Men om vi försöker applicera dessa faktorer på världen omkring oss och oss själva ser världen och vi själva verkligen ut så?

Utöver detta bör vi beakta att televisionen som media och det programutbud det erbjuder är fullständigt dominerat av individerna som konsument och det säljer en produkt som starkt förstärker den existerande konsumtionsdiskursen i samhället. Med detta menar jag att den konstant belyser och förstärker vår osäkra position vad gäller hela vår existens, allt från jobb, social status och vår egen identitet har i dagens samhälle ett krav på sig att vara flexibelt. Vårt moderna konsumtionssamhälle är som Bauman argumenterar ett samhälle av osäkerhet där vår egen identitet och vår uppfattning om vår omvärld hela tiden reflexivt måste ifrågasättas, inget är längre absolut och detta är en diskurs som konstant hävdas och förstärks utav media.

Det finns dock en ironi i detta vi inte får missa, de medieföretag som skapar och förstärker denna diskursiva bild av vårt globala samhälle är knutna till oss som individer och konsument i ett omvänt maktförhållande med, samma osäkra tillvaro som vi lever i påverkar dem, vi är inte längre en säker marknad, vi som konsument är genom vår påtvingade flexibilitet opålitliga konsument. Det intressanta med detta visar sig när vi frågar oss om den diskursiva praktiken förstärker och döljer ojämna maktförhållanden. Kan vi påstå att maktförhållandena är ojämna? De programmen vi ser förstärker de existerande maktförhållandena, de döljer de existerande maktförhållandena, men vem har i ett konsumtionssamhälle den slutgiltiga makten? Vi som individer och konsument har i många fall en långt större makt än vi är medvetna om men använder vi den medvetet och är det en egentlig makt när vi alla agerar individuellt?

Kan då denna diskursiva praktik påstås vara en representation för samhället i stort och agerar den förstärkande för den konsumtionsdiskurs som Bauman argumenterar råder i vårt samhälle? Om vi betänker Shankars, Whittaker och Fitchetts artikel ”Heaven knows I’m miserable now” där de argumenterar att konsumtionssamhället var en medvetet och planerad utveckling från produktionssamhällets diskurs för att kunna skapa en konsumtionsmarknad för den existerande produktionsmarknaden.

Jag arbetade inledningsvis med frågeställningen, hur påverkar detta individualiserade konsumtionssamhälle vår definition och vårt förhållande till lycka och jag har som ni kanske märkt inte skrivit mycket om det i uppsatsen än så länge, detta har dock en enkel förklaring. Det benämns sällan, lycka och att vara lycklig utelämnas till stor del i den text och diskursiva praktik som ligger till grund för denna sociala praktik. Vi bör här fråga oss om det kan vara så att den diskursiva praktiken i stort döljer ens tanken på lycka och vad som konstituerar lycka och istället framförs hela tiden en tanke om att vi på alla sätt och vis måste förhöja vårt sociala värde. Lycka har precis som allt annat i konsumtionssamhället blivit en förbrukningsvara som är en sidoeffekt utav vår kamp att tillfredställa våra behov. Ett tillstånd av lycka existerar inte inom den rådande diskursen, lycka är inom konsumtionens diskurs på sin höjd tillfällig. Men den intertextuella och diskursiva blandning som tillsammans skapar det moderna konsumtionssamhället har även förändrat vårt förhållande till lycka. Genom att våra begär väcks och föremålen vi begär byts ut snabbare än vi någonsin kommer att hinna konsumera och förbruka dem är vi inom den sociala praktiken i konstant färd med att försöka jaga det allt kortare och flyktigare tillståndet av lycka.

Det är nu jag kommer till den problematiska delen utav den sociala praktiken, jag har än så länge bara skrapat på ytan när det kommer till de intertextuella och diskursiva förhållanden som alla är en del i skapandet utav den större sociala praktiken och det är även här jag vill påstå att svårigheterna med att använda sig utav kritisk diskursanalys innanför ramarna av en

c-uppsats uppstår. Efter noggrant övervägande valde jag dock till slut att ta med en kort men bredare analys av den sociala praktiken, inte för dess vetenskapliga värde utan för att illustrera problematiken med kritisk diskursanalys. Jag kommer därför att belysa vilka diskursiva och textuella kedjor som ligger till grund för det samhälle vi i västvärlden idag lever i.

Det globala konsumtionssamhället som det ser ut idag är sprunget ur inte bara ur den förändring från produktionssamhälle till konsumtionssamhälle som jag tidigare belyst med hjälp av Baumans teorier utan en stor inverkande faktor är den planerade förändring som Shankars, Whittaker och Fitchetts berör i sin artikel "Heaven knows I'm miserable now". Detta är en lång och komplex process som på grund utav sin blotta storlek gör att jag inom dessa ramar inte kommer att kunna bearbeta den fullständigt vetenskapligt.

Det är en utveckling intertextuellt knutet till vad som kallas "Game theory" inom vilken människor ses som kalla, kalkylerande varelser som i grund och botten bara ser till sig själva och sitt eget bästa. Under det kalla kriget applicerades denna teori av västvärlden för att försöka förutse kommunistblockets eventuella agerande men ur detta växte en tanke om att den även kan appliceras på individer och samhällen i allmänhet. En av de stora förespråkarna för detta var R.D Laing och en övertygelse om att människor var maskiner som endast såg till sitt eget bästa och inom den politiska diskursen väckte detta tanken om att ur denna ideologi kan ett stabilt samhälle skapas.

Ekonomiskt fick detta konsekvensen att politiker ansåg att staten borde minska sitt inflytande över de marknadsekonomiska krafterna och att man skulle släppa marknaden fri för detta vore en mer ärlig och direkt form av demokrati. Politiskt innebär detta att statens och politikernas roll är att erbjuda individerna i samhället tillfälle att få inkomst och förmågan att kunna konsumera vad de önskar. Världspolitiskt innebar detta att västvärldens syn på frihet även den genomgick en diskursiv förändring, frihet var och är fortfarande friheten att välja och konsumera vad vi önskar men detta är en frihet vi i många fall påtvingas. För att kunna skapa en ökad förståelse för detta måste vi överväga Isiah Berlins begrepp positiv och negativ frihet och vad de haft för inflytande på globala politiska och ekonomiska diskursen.

Jag väljer dock här att avsluta denna del av mina analys av den sociala praktiken då jag anser att den nu fyller sitt syfte, jag anser mig påvisat att en så pass bred analys och förklaringsmodell som kritisk diskursanalys kräver och förtjänar är helt enkelt inte möjlig under mina rådande förutsättningar och jag kan därmed bara konstatera att det inte finns en möjlighet eller fyller ett vetenskapligt syfte att fortsätta den.

6. Diskussion

Jag kommer under denna rubrik diskutera de resultat jag fann, hur de och om de besvarade min inledande problemformulering för att sedan gå vidare och diskutera huruvida uppsatsen det primära syfte ur vilken den skrevs och även diskutera om och hur den avvek, tillförde eller stod i strid med den tidigare forskningen inom området.

Avslutningsvis kommer jag ta upp den problematik jag under forsknings och skrivande processen stötte på och även kritiskt granska uppsatsen i sig, allt detta avrundas sedan med en sammanfattning och avslutande ord.

6.1 I anknytning till problemformulering

Jag inleder denna diskussion med att ställa frågan, besvarade jag min inledande frågeställning?

Mitt svar måste bli tudelat, jag visade på att rent diskursivt visar de program jag lät representera det mediala utbudet ingen möjlighet till ett identitetsskapande utanför de diskursiva ramarna för konsumtionssamhället. Det kan mycket väl finnas möjligheter till det men detta är något som förtrycks fullständigt och istället uppmanas vi till att konsumera identiteter inifrån konsumtionssamhällets diskursiva ramar. Vi är på så vis vare sig vi vill och är medvetna om det fångar av vår egen valfrihet, vi kan välja vad som helst inom konsumtionsdiskursens ramar men vi kan inte låta bli att välja eller välja något som står utanför.

Förhållandet till lycka inom dessa ramar är problematiskt, det är ett begrepp och ett tillstånd som är förtryckt i avseende vad gäller avsaknaden av dess uttalade existens.

Definitionsmässigt är det inte längre inom den mediala diskursen fritt från konsumtionsdiskursen. Lycka står endast att finna flyktigt och endast genom konsumtion, förmågan eller ens möjlighet att finna lycka eller leva en lycklig tillvara fri från konsumtion berörs aldrig. Det diskursiva förtrycket av detta är så totalt att det aldrig ens benämns i de formerna i någon av mina observationer. Vårt förhållande till lycka är därmed fullständigt kontrollerat utav konsumtionssamhällets diskursiva struktur.

6.2 Syfte

Vad gäller syftet med denna uppsats kan jag klargöra att den uppfyllde mina två inledande subjektiva mål. När det däremot kommer till om den tredje delen, att försöka med hjälp av Bauman och socialkonstruktionismen öka förståelsen och förklara hur det moderna konsumtionssamhällets mediala yttringar påverkar individens identitetsskapande förhållande till lycka vill jag argumentera att uppsatsen även där adekvat fyller sitt syfte. Det individuella identitetsskapandet och förhållandet till lycka är direkt knutet till vilket perspektiv vi väljer att se världen ur. Denna uppsats hade ett socialkonstruktionistiskt perspektiv och accepterar vi det kommer de diskursiva maktförhållandena i allra högsta grad påverka dessa faktorer.

Det slutgiltiga målet med denna uppsats är därmed att undersöka och försöka påvisa vilka maktstrukturer tv-mediet uppvisar, samt hur dessa påverkar den individuella åskådarens definition och förhållande till lycka.

6.3 Tidigare forskning

Sett i ett bredare perspektiv är det öppet för diskussion om denna uppsats tillförde något till den vetenskapliga världen, mitt val av ämne är ett som livigt diskuteras inom vetenskapliga kretsar och jag anser det vore arrogant av mig att bara anta att ingen annan haft liknande funderingar. Om vi däremot ser den ur ett mer fokuserat perspektiv vill jag argumentera att den genom sin applikation utav existerande forskning på ett specificerat forskningsområde mycket väl kan tänkas bli ännu en pusselbit av förståelse för vad som är vår omvärld. Jag vill påstå att mina fynd i de flesta avseenden kom till liknande slutsatser som de i den tidigare forskningen med ett undantag. Hossein Godazgar talade sin artikel "Islam versus consumerism and postmodernism in the context of Iran" om en form av konsumtion som var accepterbar ur en religiös synvinkel, det var den konsumtion som endast hjälpte oss att tillgodose våra grundläggande behov, han kallade den naturlig positiv konsumtion, dess motpol den hedonistiska konsumtionen där målet var att konsumera för att tillfredsställa vår lust och åtrå. Den förstnämnda formen lös med en tydlig frånvaro i de mediala yttringar jag valde att analysera och den enda form av konsumtions som var tydligt representerad var den hedonistiska. Detta betyder inte nödvändigtvis att den naturligt positiva inte existerar men likt lycka lyser den med sin frånvaro och existerar bara som en osagd självklarhet vilken vi inte talar om eller får se representationer utav.

6.4 Resultat kopplat till teoretisk och begreppslig referensram

Konsumtionssamhällets diskursiva gränser påverkar om vi accepterar socialkonstruktionismens argument i allra högsta grad oss som individer. De diskursiva subjektspositioneringarna och maktstrukturer är vad som påverkar hur vi uppfattar och processerar vår omvärld och då de mediala yttringarna gör sitt yttersta att undanhålla ytterdiskursiva potentiella möjligheter och förhållanden blir väldigt få av oss medvetna om och kan agera utifrån dem. Vad jag menar med detta är att för oss om individer blir det väldigt svårt om inte omöjligt att försöka skapa oss en identitet och ett förhållande till lycka annat än det som vi diskursivt utsätts för om vi aldrig får ett tillfälle att bli medvetna om något annat. Först när något eller någon river de diskursiva murar som rests kan vi bli medvetna om vad som finns utanför dem. Jag gjorde inledningsvis i skapelse processen av denna uppsatsen valet att försöka förstå och tolka världen ur ett socialkonstruktionistiskt perspektiv och därmed argumenterar jag att de resultat jag presenterar är lika diskursivt knutna till det perspektivet som de analyser jag gjorde. Kan vi argumentera att individer kan bortse från de intryck de utsätts för genom de program jag analyserade, självklart men de måste förstås i förhållande till den sociala praktik av vilken de är en diskursiv del. De är yttringar utav de diskursiva maktstrukturer som ligger till grund för vårt konsumtionssamhälle och detta är vad som för oss till min nästa del.

6.5 Problematik och kritik

Jag stötte under denna upptäcktsresas gång på flertalet problem av skiftande storlek men känner mig tvungen att även här ta upp den problematik jag brottades med i sista delen av

Faircloughs tredimensionella modell, den sociala praktiken. De diskursiva strukturer som ligger till grund för den sociala praktik vi kan kalla för konsumtionssamhället är långt större än vad jag inom ramarna för denna c-uppsats skulle kunna utreda och analysera. Jag illustrerade detta under rubriken social praktik och övervägde länge hur jag vetenskapligt skulle kunna analysera och redovisa de intertextuella och interdiskursiva kedjor som tillsammans skapar den helhet vi utan djupare tanke kallar konsumtionssamhället. Jag gick in i denna uppsats med övertygelsen att jag hade en godtagbar förståelse för vad som konstituerade konsumtionssamhället, dess födelse och funktion. Dock vart jag ganska tidigt varse om att så inte var fallet, den historik som återfanns i Shankars, Whittaker och Fitchetts artikel "Heaven knows I'm miserable now" visade sig vid närmre undersökningar bara vara en minimal del utav den globala ekonomiska, politiska och i grunden akademiska fundament ur vilket det moderna konsumtionssamhället skapades och växte fram och jag brottades länge med hur jag ärligt och vetenskapligt skulle lösa det. Jag insåg ganska snabbt att jag inte kunde redovisa för hela den process som låg till grunden för det men att bara bortse från det vore att i slutändan erbjuda en bristfällig förståelse och ny kunskap, sprungen ur en subjektivt selektiv datainsamling. Jag valde därför i slutändan att i samband med presentationen av den sociala praktiken illustrera svårigheten med att kunna erbjuda en fullständig utredning av konsumtionssamhällets textuella och diskursiva grund.

6.6 Sammanfattning

Slutligen måste jag som författare av denna uppsats fråga mig om denna uppsats levde upp till de förhoppningar jag satte på den. Jag vill påstå att den gjorde det och mycket mer där till, den skapade en uppsjö av nya frågor och funderingar men problematiserade även mycket utav det jag redan ansåg mig veta. Min uppfattning om konsumtionssamhällets strukturer, möjligheter, faror och individens plats i den genomgick en rad revideringar. Inledningsvis vart jag när jag läste Baumans böcker och de artiklar som kom att bli min tidigare forskning allt mer övertygad om individens fångenskap inom konsumtionssamhällets struktur men när jag började arbeta med mina analyser hade dessa tankar börjat förändras. Vi är av strukturen tvingade till individualism men försätter det oss i botten av maktstrukturen? Finns det kanske inte en öppning för en fullständig och direkt demokrati inbyggd i denna struktur? Konsumtionssamhällets kärna bygger trots allt på vår valfrihet och individuella isolering. Men är denna isolering från våra medmänniskor ett tvång eller är även det ett individuellt val? De strukturella krafterna arbetar konstant med att upplysa oss om okända faror och hot från okända gärningsmän och krafter, men är det inte i slutändan vårt eget val att lyssna på det och frukta våra medmänniskor. Om vi väljer att inte vara rädda och väljer solidaritet framför individualitet finns det några strukturella krafter som kan förhindra vårt fria val?

Litteraturlista

Burr, Vivien. Social Constructionism, Second edition. 2003. Routledge. New York

Fairclough, Norman. Critical discourse analysis: the critical study of language. 1995. Longman Group Limited.

Winter, Jörgensen. Marianne. Phillips, Louise. Diskursanalys som teori och metod. 2000. Studentlitteratur. Lund

Bauman, Zygmunt. Arbete, konsumtion och den nya fattigdomen. 1998. Daidalos. Uddevalla

Bauman, Zygmunt. Konsumtionsliv. 2008. Daidalos. Göteborg

Foucault, Michel. Diskursens ordning. 1993. Brutus Östlings Bokförlag. Stockholm

Artiklar

Gabriel, Yannis. Lang, Tim. New faces and new masks of today's consumer. Journal of consumer culture. 8. 2008

Halkier, Bente. Consuming ambivalences: Consumer handling of environmentally related risks in food. Journal of consumer culture. 1. 2001

Godazkar, Hossein. Islam versus consumerism and postmodernism in the context of Iran. Social compass. 54. 2007

Keller. Margit. Freedom Calling: Telephony, mobility and consumption in post-socialist Estonia. European journal of cultural studies. 8. 2005

Phoenix. Cassandra, Sparks. C. Andrew. Athletic Bodies and aging in context: The narrative construction of experienced and anticipated selves in time. Journal of aging studies. 22. 2008

Meira Z. Weiss, The postmodern state and collective individualism. The social science journal 40. 2003

Frank Trentmann, Crossing divides: Consumption and globalization in history. Journal of consumer culture. 9. 2009

Shankar. Avi, Whittaker. Julie, Fitchett. James. Heaven knows I'm miserable now. Marketing Theory 6. 2006

Bull, Torrill. Hunting happiness or promoting health? Why positive psychology deserves a place in health promotion. Promotion & Education 15;34. 2008

Tidningsartiklar

Svenska Dagbladet. 21 April. 2008

http://www.svd.se/nyheter/inrikes/psykvard-for-krossad-drom_1156885.svd

Svenska Dagbladet. 2 Mars. 2009

http://www.svd.se/opinion/ledarsidan/en-overdos-valfard-ger-biverkningar_2537057.svd

Observerad data

My british best friend with Paris Hilton. Säsong 1. Tv 3

The biggest loser USA. Säsong 5. Kanal

Du är vad du äter. Säsong 4. Tv 4

Stilpolisen (What not to wear!) USA Säsong 6. Kanal

Design: Simon & Tomas. Säsong 4. Kanal